

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์ของโลกยุคปัจจุบันที่เกิดภาวะวิกฤตอันเกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศวิทยาของโลกซึ่งมีปัญหาสืบเนื่องมาจากกิจกรรมของมนุษย์ในโลกที่มุ่งสร้างเทคโนโลยีเพื่อความสะดวกสบายในการดำรงชีวิต แต่ผลพวงของเทคโนโลยีเหล่านั้นส่งผลกระทบโดยก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมและส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศวิทยา และกระทบต่อมวลมนุษยสิ่งมีชีวิตทุกชนิดในโลกทำให้ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาที่ต้องการความร่วมมือร่วมใจในการแก้ไขจากทุกคนในทุกระดับ^๑ สืบเนื่องจากการเจริญเติบโตของประชากรโลกมีมากจึงส่งผลให้มีการบริโภครทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการดำรงชีวิต และคุณภาพชีวิตที่ดีของมนุษย์มีมากขึ้นตามไปด้วย จึงเป็นเหตุให้เกิดของเสีย และของเหลือจากการบริโภคเพิ่มขึ้น^๒ ท่ามกลางความเจริญเติบโตของกระแสโลกาภิวัตน์ การพัฒนาเทคโนโลยีและภาคอุตสาหกรรมที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ประเทศไทยยึดหลักและแนวทางการพัฒนาแบบประเทศตะวันตก เพื่อให้สามารถเข้าสู่ตลาดการแข่งขัน และเท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งนอกจากความเจริญก้าวหน้าที่เกิดขึ้นแล้ว สิ่งหนึ่งที่ตามมาเป็นผลพวงของการพัฒนาก็คือปัญหาในหลายๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และที่สำคัญ คือ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบกับการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมเพื่อสร้างความสะดวกสบายในการอุปโภค บริโภค ประจำวัน จึงทำให้มีวัสดุเหลือใช้ และปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย กลายเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญที่สุด^๓ ขยะมูลฝอยมีผลกระทบต่อ

^๑ คู่มือการบริหารจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจรมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : www.sustainable.kmutt.ac.th/ [๒๐ เมษายน ๒๕๕๘].

^๒ ศักดิ์ศรี รักไทย, เอกสารประกอบการสอนวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อมสถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : www.sci.pit.ac.th/ [๒๐ เมษายน ๒๕๕๘].

^๓ ชัชพล โพธิสุวรรณ, “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการจัดการของเสียอันตรายจากบ้านเรือนกรณีศึกษาประชาชนที่มีบ้านพักอยู่ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่”, การค้นคว้าแบบอิสระ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๒), หน้า ๓๕.

สภาพแวดล้อม ทำให้เกิดการปนเปื้อนของพื้นดิน แหล่งน้ำ และอากาศ ทำให้บ้านเมืองไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่เป็นที่เจริญตาของผู้ที่ได้พบเห็น ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนโดยทั่วไป^๔

สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาขยะ มูลฝอย ก็คือ ๑) ความมั่งคั่ง และขาดความสำนึกถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้น เป็นสาเหตุที่พบบ่อยมาก ซึ่งจะเห็น ได้จากการทิ้งขยะลงตามพื้นหรือ แหล่งน้ำโดยไม่ทิ้งลงในถังรองรับที่จัดไว้ให้ ๒) การผลิตหรือใช้สิ่งของ มากเกินความจำเป็น เช่นการผลิต สินค้าที่มีกระดาษหรือพลาสติก หุ้มหลายชั้นและการซื้อสินค้าโดยห่อแยกหรือใส่ถุงพลาสติกหลายถุง ทำให้มีปริมาณขยะมาก ๓) การเก็บและทำลาย หรือนำขยะไปใช้ประโยชน์ไม่มีประสิทธิภาพ จึงมีขยะตกค้าง และส่งกลิ่นเหม็นไปทั่ว บริเวณจนก่อปัญหามลพิษให้กับสิ่งแวดล้อม^๕ ขยะล้นเมืองเป็นปัญหาใกล้ตัวที่ใครๆ ก็ต่างเจอ และต้นเหตุของปัญหานั้นก็คือมนุษย์ แต่หากพวกเราทุกคน หากทุกคน ทุกบ้าน ทุกชุมชน และทั้งประเทศไทยร่วมมือกันแล้ว ก็สามารถเปลี่ยนเมืองขยะล้น เป็นเมืองไร้ถัง หรือเมืองปลอดขยะได้โดยไม่ยากเย็นอะไร^๖ ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญอันเกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ ที่มองเห็นว่าขยะเป็นเพียงสิ่งที่เราไม่ต้องการ และจะนำไปกำจัดอย่างไรก็ได้ โดยขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะอย่างถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล จึงเกิดผลกระทบด้านต่างๆ ตามมา เช่น มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้น้ำเสีย อากาศเป็นพิษ มีการจัดการขยะโดยการเผากลางแจ้ง หรือเผายางรถยนต์ พลาสติกต่างๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัย เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของเชื้อโรคต่างๆ การปนเปื้อนที่เกิดจากขยะติดเชื้อสามารถแพร่กระจายโรคไปสู่คนได้^๗ ปัจจุบันนี้ ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อโลก ขยะมูลฝอยก็เป็นอีกหนึ่งปัญหาที่สร้างผลกระทบต่อชุมชนที่อยู่อาศัยจนกลายเป็นปัญหาของประเทศ ดังนั้น เพื่อให้สังคม ชุมชน ที่อยู่อาศัยสะอาดน่าอยู่ปราศจากมลภาวะสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ จึงเป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคนต้องช่วยกัน โดยให้ความร่วมมือกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการเก็บขยะมูลฝอย ก็คือเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน เนื่องจากปัญหาขยะในเขตเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากการใช้ถุงพลาสติก เนื่องจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจ มีร้านค้าชุมชน ตลาดสดเพิ่มขึ้น การคัดแยกขยะกลายเป็นปัญหาเพราะประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจการจัดการขยะอย่างถูกวิธี

^๔ โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : www.kanchanapisek.or.th/ [๒๐ เมษายน ๒๕๕๘].

^๕ การจัดการและการคัดแยกขยะ กองทัพบก, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : www.rta.mi.th/data/ [๒๐ เมษายน ๒๕๕๘].

^๖ แนวทางและตัวอย่างการจัดการขยะในชุมชนสู่อนาคตสีเขียว, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : www.greenpeace.org/ [๒๐ เมษายน ๒๕๕๘].

^๗ ทวีทอง หงส์วิวัฒน์, การมีส่วนร่วมของชุมชน, (กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสธารพิมพ์, ๒๕๒๗), หน้า ๗๕.

เทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง จึงได้มีโครงการจัดกิจกรรมโครงการส่งเสริมการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนเขตเทศบาล ให้ถูกวิธี และด้วยเหตุผลดังที่กล่าวนี้ ข้าพเจ้าในฐานะผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยตามหลักพุทธธรรมของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน โดยนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการจัดการขยะมูลฝอย ก็เพื่อให้ทุกฝ่ายอยู่ร่วมกันอย่างมีคุณภาพชีวิตที่ดี ด้วยความร่มเย็นเป็นสุข ปราศจากโรคภัยต่างๆ ที่เกิดจากมลภาวะขยะมูลฝอยในชุมชนที่อยู่อาศัย จนก่อให้เกิดการจัดระบบและจัดการขยะมูลฝอยร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถแก้ปัญหาการจัดการขยะในเขตเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง ได้อย่างยั่งยืนต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาการก่อเกิดและการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยตามหลักพุทธธรรมของประชาชนเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ ทราบการก่อเกิดและการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน เป็นอย่างไร

๑.๓.๒ ทราบการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน เป็นอย่างไร

๑.๓.๓ ทราบแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยตามหลักพุทธธรรมของประชาชนเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน ควรเป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการขยะมูลฝอยตามหลักพุทธธรรมของประชาชนเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยตามหลักพุทธธรรมของประชาชนเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน โดยมุ่งสัมภาษณ์ บุคคลสำคัญผู้ให้ข้อมูลหลัก และผู้ทรงคุณวุฒิที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) วิเคราะห์การก่อเกิดการพัฒนา และแนวคิดการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลหลัก

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) คือ นักวิชาการทางพระพุทธศาสนา บุคลากรผู้ทรงคุณวุฒิ กับข้าราชการและประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลทุ่งหัวช้างอำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน และจำนวน ๑๕ รูป/คน

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาครั้งนี้ ได้กำหนดพื้นที่ทำการศึกษาในเขตเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเริ่มตั้งแต่ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๘ – มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ รวมเป็นระยะเวลา ๖ เดือน

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นิยามคำศัพท์ไว้ เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอยตามหลักพุทธธรรม ไว้ดังนี้

การจัดการ หมายถึง กระบวนการทางสังคมของบุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไปร่วมกันทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยอาศัยปัจจัย อันประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ หรือการมอบหมายงาน การประสานงาน การรายงาน และการงบประมาณ

ขยะ (Waste) หมายถึง สิ่งของเหลือทิ้งจากกระบวนการผลิต และอุปโภคซึ่งเสื่อมสภาพจนใช้การไม่ได้ หรือไม่ต้องการใช้แล้ว เป็นเสียซึ่งมีผลเสียต่อสุขภาพทางกายและทางจิตใจเนื่องจากความสกปรกเป็นแหล่งเชื้อโรคทำให้เกิดมลพิษและทัศนียภาพ

มูลฝอย (Solid Waste) หมายถึง เศษกระดาษ เศษอาหาร เศษผ้า เศษสินค้า เศษมูลสัตว์ และซากสัตว์ รวมถึงวัตถุอื่นใดซึ่งเก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่น

การจัดการขยะมูลฝอย หมายถึง การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการควบคุม การทิ้งขยะมูลฝอย การเก็บขยะชั่วคราวไว้ในภาชนะ การรวบรวมขยะมูลฝอย การขนถ่าย และการขนส่ง การแปลงรูปของขยะมูลฝอย

อิทธิบาทธรรม คือ หลักธรรมที่จะทำให้การทำงานประสบผลสำเร็จ และมีความสุขไปด้วยศรัทธา ความเชื่อมั่นในการทำงานจนประสบผลสำเร็จ และมีความสุขไปกับการงาน มี ๔ ข้อ คือ **ฉันทะ** มีใจรัก คือ พอใจจะทำสิ่งนั้น และทำด้วยใจรัก **วิริยะ** พากเพียรทำ คือ ขยันหมั่นประกอบหมั่นกระทำสิ่งนั้นด้วยพยายาม **จิตตะ** เอาจิตฝึกฝน คือ ตั้งจิตที่รู้ในสิ่งที่ทำ **วิมังสา** ใช้ปัญญาสอบสวนหมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล และ ตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนเกินเลยบกพร่องขัดข้อง

เทศบาลตำบล หมายถึง เทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน

ประชาชน หมายถึง ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน

สิ่งแวดล้อม คือ ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวมนุษย์ทั้งที่มีชีวิต และไม่มีชีวิตรวมไปถึงวัฒนธรรมแบบแผนประเพณี ความเชื่อ มีอิทธิพลเกี่ยวโยงถึงกัน

๑.๖ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการศึกษาวิจัย ดังนี้

๑.๖.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

๑) ความหมายของการบริหารจัดการ

การบริหารจัดการ หมายถึง การเสริมพลัง/อำนาจในการตัดสินใจ (Empowerment) การรื้อปรับระบบ (Reengineering) การบริหารงานเชิงคุณภาพเบ็ดเสร็จ/โดยรวม (Total Quality Management) และปรับลดขนาดองค์กร (Downsizing) โดยผู้บริหารต้องทำหน้าที่จัดการองค์การ (Organizing) การจัดการคนเข้าทำงาน (Staffing) การวางแผน (Planning) และการควบคุม (Controlling)^๔

ในด้านสังคม การบริหารจัดการหมายถึง การเสริมสร้างสังคมไทย ไปสู่สังคมที่ปลอดจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ตลอดจนเป็นสังคมที่มีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตสิทธิมนุษยชนและสุจริตชนแล้วนั้นสิ่งสำคัญประการหนึ่งคือกระบวนการไปถึงเป้าหมายซึ่งต้องอาศัยการเสริมสร้าง ความรู้ ความเข้าใจสร้างความตระหนักและความสำนึกในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและยกระดับสังคมไทยของประชาชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องซึ่งต้องมีการทุ่มเททั้ง

^๔ จุฑา เทียนไทย, การจัดการมุมมองนักบริหาร, (กรุงเทพมหานคร : แมคกรอฮิล, ๒๕๔๘), หน้า ๔.

ร่างกายและแรงใจอย่างจริงจังและต่อเนื่องแม้จะมีข้อจำกัดในด้านต่างๆ เช่น งบประมาณ บุคลากร แต่หากว่าเราได้มองข้ามหรือก้าวผ่าน และมีความเชื่อว่าสิ่งดีๆ ที่ได้กระทำต่อสังคมไทยนั้นจะนำมาซึ่งการร่วมแรงร่วมใจของทุกๆ คนในสังคมไทยก็จะเป็นแรงบันดาลใจและกระบวนทัศน์ที่ปราศจากสิ่งใดมาฉุดรั้งในอุดมการณ์ในการสร้างสรรค์สิ่งดีๆ ให้เกิดขึ้นในสังคม^๙

๒) ความหมายของการบริหารจัดการในทางพระพุทธศาสนา

ในทางพระพุทธศาสนา การบริหารจัดการ หมายถึง การทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่น (getting things done through other people) การบริหารในพระพุทธศาสนา เริ่มมีขึ้นเป็นรูปธรรมสองเดือนนับจากวันที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ นั่นคือในวันอาสาฬหบูชา เมื่อพระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมเทศนาเป็นครั้งแรกแก่พระปัญจวัคคีย์ซึ่งทำให้เกิดพระสงฆ์ขึ้น เมื่อมีพระสงฆ์ขึ้นเป็นสมาชิกใหม่เกิดขึ้นในพระพุทธศาสนาอย่างนี้ พระพุทธเจ้าก็ต้องบริหารคณะสงฆ์วิธีการที่พระพุทธเจ้าทรงใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ซึ่งดำรงสืบต่อมาจนถึงปัจจุบันเป็นเวลากว่า ๒,๕๐๐ ปี

พุทธพจน์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกระจายอยู่ในพระไตรปิฎก การศึกษาพุทธพจน์เหล่านั้น ทำให้ทราบถึงพุทธวิธีบริหาร การศึกษาพุทธวิธีบริหาร หน้าที่ (function) ของนักบริหารมีอยู่ ๕ ประการตามคำย่อในภาษาอังกฤษว่า POSDC ดังต่อไปนี้

(๑) P คือ Planning หมายถึง การวางแผน เป็นการกำหนดแนวทางดำเนินงานในปัจจุบัน เพื่อความสำเร็จที่จะตามมาในอนาคต ผู้บริหารที่ดีต้องมีวิสัยทัศน์เพื่อกำหนดทิศทางขององค์กร

(๒) O คือ Organizing หมายถึง การจัดองค์กร เป็นการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ของสมาชิก และสายบังคับบัญชาภายในองค์กร มีการแบ่งงานกันทำ และการกระจายอำนาจ

(๓) S คือ Staffing หมายถึง งานบุคลากร เป็นการสรรหาบุคลากรใหม่ การพัฒนาบุคลากร และการใช้คนให้เหมาะสมกับงาน

(๔) D คือ Directing หมายถึง การอำนวยการ เป็นการสื่อสารเพื่อให้เกิดการดำเนินการตามแผน ผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และมีภาวะผู้นำ

(๕) C คือ Controlling หมายถึง การกำกับดูแล เป็นการควบคุมคุณภาพของการปฏิบัติงานภายในองค์กรรวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหาภายในองค์กร^{๑๐}

^๙ สุทิน นพเกตุ, สิทธิมนุษยชนศึกษา ยุทธศาสตร์สู่การสร้างวัฒนธรรมวิถีชีวิตสิทธิมนุษยชนและสุจริตชน, (กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, ๒๕๔๙), หน้า ๕.

^{๑๐} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), พุทธวิธีบริหาร, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๓-๕.

พุทธวิธีบริหารเป็นการบริหารหรือการจัดการในสมัยพุทธกาลมีความสำคัญซึ่งสอดคล้องกับความหมายที่กล่าวไว้ว่า การจัดการถือเป็นสมองขององค์กรในการที่องค์กรจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้นั้นจำเป็นต้องมีกระบวนการจัดการที่ดี รวมทั้งต้องอาศัยการวางแผนและการตัดสินใจของฝ่ายจัดการซึ่งพิจารณาจากข้อมูลต่างๆ โดยทั่วไป การจัดการ หมายถึง การทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น และสามารถตอบสนองความต้องการของเขาได้ ทั้งในรูปของเงินเดือน ค่าตอบแทน และความคาดหวังในหน้าที่การงาน เพื่อให้เกิดขวัญและกำลังใจในการทำงาน^{๑๑} และการบริหาร หมายถึง กระบวนการที่ผู้จัดการ ใช้ศิลปะและกลยุทธ์ต่างๆ ดำเนินกิจการตามขั้นตอนต่างๆ โดยอาศัยร่วมแรงร่วมใจของสมาชิกในองค์กร การตระหนักถึงความสามารถ ความถนัด ความต้องการและความมุ่งหวัง ความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของสมาชิกในองค์กรควบคู่ไปด้วยองค์การจึงจะสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้^{๑๒}

๓) ทฤษฎีการบริหารตามแนวตะวันตก

ทฤษฎีกระบวนการบริหารการศึกษาของ เกรก (Gregg) ประกอบด้วย^{๑๓}

- (๑) การตัดสินใจ (decision-making) คือ การใช้ข้อมูลเป็นสำคัญในการตัดสินใจ
- (๒) การวางแผน (planning) คือ การบริหารงานเพื่อให้แผนดำเนินการตามเป้าหมาย
- (๓) การจัดองค์การ(organizing) คือ การบริหารทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดความคุ้มค่าสูงสุด
- (๔) การสื่อสาร (communicating) คือ การบริหารงานโดยตรงจากเบื้องบนสู่เบื้องล่าง
- (๕) การใช้อิทธิพล (influencing) คือ การบริหารที่มีสายบังคับบัญชาให้น้อยที่สุด
- (๖) การประสานงาน (coordinating) คือ การบริหารงานที่ทำสอดคล้องกันอย่างต่อเนื่อง

^{๑๑} วรรณพร พุทธภูมิพิทักษ์ และกัญญาณน อินทว้าง, **ทฤษฎีองค์การและการจัดการ**, (พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยพิษณุโลก, ๒๕๕๔), หน้า ๕.

^{๑๒} พัทยา บวรวัฒนา, **การบริหารเชิงบูรณาการ**, (นนทบุรี : สำนักงานข้าราชการพลเรือน, ๒๕๔๖), หน้า ๒.

^{๑๓} ประยูร ศรีประสาธน์ อรุณ รักธรรม และทองอินทร์ วงศ์โสธร, **ประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา หน่วยที่ ๑ - ๔**, (นนทบุรี : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๖), หน้า ๘๖.

(๗) การประเมิน (evaluating) คือ การตรวจสอบและสรุปผลการดำเนินงานเพื่อปรับปรุง

ทฤษฎีการบริหารของ ลูเธอร์ กุลิค (Luther Gulick) ประกอบด้วย^{๑๔}

(๑) P - Planning หมายถึง การวางแผน เพื่อให้แผนดำเนินไปตามวัตถุประสงค์

(๒) O - Organizing หมายถึง การจัดองค์การ เป็นการบริหารทรัพยากรขององค์การให้เกิดประโยชน์สูงสุด

(๓) S - Staffing หมายถึง การจัดคนเข้าทำงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถ

(๔) D - Directing หมายถึง การสั่งการที่มุ่งเน้นที่เป้าหมายขององค์การที่ตั้งไว้

(๕) Co - Coordinating หมายถึง ความร่วมมือในการทำงานของตนเองที่ได้มอบหมายและร่วมมือกับเพื่อนร่วมงานให้เกิดผลสำเร็จขององค์การ

๔) หลักการพื้นฐานการบริหาร

การบริหาร ที่มีหลักเกณฑ์ซึ่งมีพื้นฐานอยู่ในหลักการ (Principles) ที่สำคัญ ๔ ประการ คือ^{๑๕}

(๑) ต้องมีการคิดค้น และกำหนดวิธีที่ดีที่สุด (One Best Way) สำหรับงานแต่ละอย่างคือต้องมีการกำหนดวิธีการทำงานที่ดีที่สุดที่ช่วยให้สามารถทำงานเสร็จลุล่วงไปด้วยดีตามวัตถุประสงค์มาตรฐานของงานจะต้องมีการจัดวางเอาไว้โดยมีหลักเกณฑ์ที่ได้พิสูจน์มาแล้วว่าเป็นวิธีที่ดีที่สุดจริงและในเวลาเดียวกันการจ่ายผลตอบแทนแบบจูงใจต่างๆ ก็จ่ายให้ตามผลผลิตทั้งหมด

(๒) ต้องมีการคัดเลือก และพัฒนาคนงาน โดยตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของการรู้จักงานให้เหมาะสมสอดคล้องกับคนงาน นอกจากนี้ต้องมีการอบรมคนงานให้รู้จักวิธีการทำงานที่ถูกวิธีด้วย และในการคัดเลือกคนงานจะต้องมีการพิจารณาเป็นพิเศษที่จะให้ได้คนที่มีคุณสมบัติที่ดีที่สุดตรงตามงานที่จะให้ทำ

(๓) ด้วยวิธีการพิจารณาอย่างรอบคอบเกี่ยวกับวิธีการทำงาน ควบคู่กับการพิจารณาคนงานนี้คนงานจะไม่คัดค้านต่อวิธีทำงานใหม่ที่ได้กำหนดขึ้น เพราะโดยหลักเหตุผลคนงานทุกคน จะเห็นจริงถึงโอกาสที่เขาจะได้รับรายได้สูงขึ้นจากการทำงานถูกวิธีที่จะช่วยให้ได้ผลผลิตสูงขึ้น

^{๑๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๖.

^{๑๕} ธงชัย สันติวงษ์, องค์การและการบริหาร, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๓), หน้า ๔๗-๔๘.

(๔) การประสานร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้บริหาร และคนงาน ฝ่ายบริหารควรจะได้ประสานอย่างใกล้ชิดเป็นประจำกับคนงานที่เป็นผู้ปฏิบัติงาน แต่ต้องไม่ใช่โดยการลงมือปฏิบัติงานที่ควรจะเป็นงานของคนงานเท่านั้น

สรุปว่า การบริหารจัดการเป็นพฤติกรรม และเป็นกระบวนการทางสังคมที่ผู้บริหารใช้สำหรับตัดสินใจ เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการงานต่างๆ ให้สามารถดำเนินไปได้โดยมีประสิทธิภาพ จนบรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ

๑.๖.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอย^{๑๖}

การจัดการขยะมูลฝอย หมายถึง หลักการในการดำเนินงานเกี่ยวข้องกับการควบคุมการทิ้งการเก็บชั่วคราว การรวบรวม การขนส่ง การแปรรูป และการกำจัดขยะโดยคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดทางสุขอนามัย เศรษฐศาสตร์ วิศวกรรม ความสวยงาม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และที่สำคัญที่สุดคือ การยอมรับของสังคมในการจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพจะต้องอาศัยวิชาการในด้านประกอบกัน ได้แก่ การบริหาร การเงิน กฎหมาย การวางแผนและวิศวกรรม โดยการจัดการที่ได้ต้องพิจารณาความเหมาะสมในทุกแง่มุม เช่น การเมือง ผังเมือง เศรษฐศาสตร์ สาธารณสุข สังคม วิศวกรรม เป็นต้น

การบริหารจัดการขยะมูลฝอย สามารถจำแนกตามกลุ่มกระบวนการที่ออกมาเป็นกลุ่มองค์กร กลุ่มแผนกลยุทธ์ กลุ่มสังคม กลุ่มความรู้ กลุ่มทรัพยากรมนุษย์ กลุ่มสนับสนุนและกลุ่มผลลัพธ์ โดยจำแนกเป็นรายละเอียดได้ ดังนี้

๑) การนำองค์การ หมายถึง บทบาทภาวะผู้นำด้านการจัดการในระดับบริหารขององค์การ ในการกำหนดทิศทางขององค์การโดยคำนึงถึงพันธกิจขององค์การและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ประกอบด้วย การนำองค์การโดยผู้นำระดับสูงและธรรมาภิบาลและความรับผิดชอบต่อสังคม มีการนำเสนอกระบวนการที่เกี่ยวกับการนำองค์การไว้ ดังนี้

๑.๑) การนำองค์การโดยผู้นำระดับสูงผู้นำต้องมีความสามารถในการวางแผนกับทุกฝ่ายให้เข้ามาร่วมกันผลักดันให้องค์การบรรลุเป้าประสงค์ขององค์การ

(๑) ผู้นำต้องมีความสามารถในการวางแผนและเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ในการนำองค์การเพื่อสื่อสารกับทุกฝ่ายให้เข้ามาร่วมกันผลักดันให้องค์การบรรลุเป้าประสงค์ขององค์การได้ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

(๒) บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบประการแรกของผู้นำระดับสูงได้แก่ การชี้นำทิศทางขององค์การ การทบทวนผลการดำเนินงานและความรับผิดชอบต่อสาธารณะ

^{๑๖} ดวงใจ ปินตามูล, “การจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโสก อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์”, รายงานการวิจัย, (สาขาการบริหารการปกครองท้องถิ่น : มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, ๒๕๕๕), หน้า ๑๔-๒๔.

(๓) ความมุ่งมั่น ที่จะสถาปนาระบบบริหารคุณภาพทั่ว ทั้งองค์กรของผู้บริหารระดับสูงนั้นวัดได้ด้วยบทบาทอันแสดงออกเป็นรูปธรรมที่จะปรับปรุงคุณภาพอย่างจริงจัง

๑.๒) ธรรมชาติของ ผู้นำต้องมีความสามารถในการวางแผนและเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ในการนำองค์กร

(๑) ผู้นำต้องมีความสามารถในการวางแผนและเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ในการนำองค์กรเพื่อสื่อสารกับทุกฝ่ายให้เข้ามาร่วมกันผลักดันให้องค์กรบรรลุเป้าประสงค์ขององค์กรได้ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

(๒) บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบประการแรกของผู้บริหารระดับสูง ได้แก่ การชี้นำทิศทางขององค์กร การทบทวนผลการดำเนินงานและความรับผิดชอบต่อสาธารณะ

(๓) ความมุ่งมั่น ที่จะสถาปนาระบบบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรของผู้บริหารระดับสูงนั้นวัดได้ด้วยบทบาทอันแสดงออกเป็นรูปธรรมที่จะปรับปรุงคุณภาพอย่างจริงจัง

๒) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ หมายถึง แผนกลยุทธ์ที่เกิดจากการทบทวนผลการดำเนินงานและความสามารถขององค์กร แล้วนำมาจัดทำกลยุทธ์ โดยกำหนดเป็นวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ ซึ่งสามารถนำไปทำเป็นแผนและสามารถนำไปปฏิบัติได้ และต้องคาดการณ์ผลการดำเนินงานที่จะเกิดขึ้น ประกอบด้วย การจัดทำกลยุทธ์และการถ่ายทอดกลยุทธ์ เพื่อนำไปปฏิบัติ มีการนำเสนอกระบวนการเกี่ยวกับการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ไว้ ดังนี้

๒.๑) การจัดทำกลยุทธ์ เพื่อนำแผนนั้นไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่เป็นจริง

(๑) องค์กรที่เป็นเลิศต้องมีวิธีการวางแผนกลยุทธ์ เพื่อนำแผนนั้นไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่เป็นจริง ดังนั้นจึงต้องมั่นใจว่า ปัจจัยที่นำมาประกอบการวางแผนเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและสำคัญจริง เมื่อทำแผนเสร็จแล้วต้องถ่ายทอดให้ผู้ปฏิบัติเข้าใจและสามารถคาดการณ์ผลสำเร็จได้อย่างแม่นยำ

(๒) องค์กรต้องมีการวางแผนกลยุทธ์เพื่อพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง โดยให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในกระบวนการปรับปรุงพัฒนาทั่วทั้งองค์กรเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันและความเป็นเลิศขององค์กร

(๓) องค์กรที่จะอยู่รอดได้จำเป็นต้องมีการกำหนดทิศทางและเป้าหมายขององค์กรที่ชัดเจน รู้เท่าทันสภาพแวดล้อมภายนอกและภายในองค์กรอย่างชัดเจน เพื่อให้สามารถสรรหาและพัฒนาวิธีการที่เหมาะสมกับสภาวะการณ์องค์กร ซึ่งวิธีการดังกล่าว คือการกำหนดแผนกลยุทธ์นั่นเอง

๒.๒) การถ่ายทอดกลยุทธ์ เพื่อนำไปปฏิบัติ เพื่อนำแผนนั้นไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่เป็นจริง

(๑) องค์กรที่เป็นเลิศต้องมีวิธีการวางแผนกลยุทธ์ เพื่อนำแผนนั้นไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่เป็นจริง ดังนั้น จึงต้องมั่นใจว่า ปัจจัยที่นำมาประกอบการวางแผนเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและสำคัญจริง เมื่อทำแผนเสร็จแล้วต้องถ่ายทอดให้ผู้ปฏิบัติเข้าใจและสามารถคาดการณ์ผลสำเร็จได้อย่างแม่นยำ

(๒) องค์กรต้องมีการวางแผนกลยุทธ์ เพื่อพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง โดยให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในกระบวนการปรับปรุงพัฒนาทั่วทั้งองค์กรเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันและความเป็นเลิศขององค์กร

(๓) องค์กรที่จะอยู่รอดได้จำเป็นต้องมีการกำหนดทิศทางและเป้าหมายขององค์กรที่ชัดเจน รู้เท่าทันสภาพแวดล้อมภายนอกและภายในองค์กรอย่างชัดเจน เพื่อให้สามารถสรรหาและพัฒนาวิธีการที่เหมาะสมกับสถานการณ์องค์กร ซึ่งวิธีการดังกล่าว คือการกำหนดแผนกลยุทธ์นั่นเอง

๓) ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การแสดงออกขององค์กรที่มีต่อประชาชนและสังคม เพื่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกันและให้ประชาชนเกิดความพึงพอใจ ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับประชาชนและสังคมและความสัมพันธ์กับประชาชนและความพึงพอใจของประชาชน มีการนำเสนอกระบวนการที่สัมพันธ์กับความรับผิดชอบต่อสังคมไว้ ดังนี้

๓.๑) ความรู้เกี่ยวกับประชาชนและสังคมการกำหนดปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประชาชนพึงพอใจ

(๑) องค์กรต้องรู้ถึงความต้องการ ความคาดหวังและความนิยมที่แท้จริงของประชาชน รวมทั้งตรวจสอบประเมินการสร้างความสัมพันธ์กับประชาชน การกำหนดปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประชาชนพึงพอใจและรวมถึงปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จอย่าง ยั่งยืนขององค์กร

(๒) สินค้าที่ผลิตจากองค์กรออกไปจะมีคุณค่าก็ต่อเมื่อเป็นที่ต้องการของลูกค้าและความต้องการนั้นมีใช่เพียงเมื่อลูกค้าตัดสินใจซื้อ หากแต่จะมีระยะความพึงพอใจยาวนานตราบเท่าอายุการใช้ผลิตภัณฑ์นั้น ดังนั้น การบริการประชาชน ต้องรู้ถึงความต้องการและความพึงพอใจในระยะยาวด้วย

(๓) ระบบการบริการภาคเอกชนและประชาชนที่มีมาตรฐานนั้นต้องประกอบด้วย ประสิทธิภาพ คุณภาพ ความทั่ว ถึง ความเสมอภาค ความเป็นธรรม สนองตอบความต้องการสนองตอบความพึงพอใจ ความต่อเนื่อง ความสะดวกสบายและความพร้อมที่จะให้บริการจึงจะบรรลุมาตรฐานองค์กรที่เป็นเลิศ

(๔) องค์กรต้องเข้าใจความต้องการในปัจจุบันและอนาคตของลูกค้า เพื่อให้การผลิตสินค้าหรือบริการเป็นไปตามข้อกำหนดของลูกค้า รวมทั้งพยายามตอบสนองให้เกินกว่าความคาดหวังของลูกค้า

(๕) องค์กรต้องรู้ว่าลูกค้าคือใคร ผู้บริหารทุกฝ่ายต้องรู้ว่าผู้บริโภคต้องการอะไร การวิจัยเพื่อเรียนรู้ความจริงของลูกค้าจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง การรู้จักและเก็บรักษาลูกค้าไว้ได้นั้นจะมีความมั่นคงมาถึงสถานภาพขององค์กร

๓.๒) ความสัมพันธ์กับประชาชนและความพึงพอใจของประชาชนการกำหนดปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประชาชนพึงพอใจ

(๑) องค์กรต้องรู้ถึงความต้องการ ความคาดหวังและความนิยมที่แท้จริงของประชาชน รวมทั้งตรวจประเมินการสร้างความสัมพันธ์กับประชาชน การกำหนดปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประชาชนพึงพอใจและรวมถึงปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จอย่าง ยั่งยืนขององค์กร

(๒) สินค้าที่ผลิตจากองค์กรออกไปจะมีคุณค่าก็ต่อเมื่อเป็นที่ต้องการของลูกค้าและความต้องการนั้นมีใช้เพียงเมื่อลูกค้าตัดสินใจซื้อ หากแต่จะมีระยะความพึงพอใจยาวนานตราบเท่าอายุการใช้ผลิตภัณฑ์นั้น ดังนั้น การบริการประชาชนต้องรู้ถึงความต้องการและความพึงพอใจในระยะยาวด้วย

(๓) ระบบการบริการภาคเอกชนและประชาชนที่มีมาตรฐานนั้นต้องประกอบด้วย ประสิทธิภาพ คุณภาพ ความทั่วถึง ความเสมอภาค ความเป็นธรรม สนองตอบความต้องการสนองตอบความพึงพอใจ ความต่อเนื่อง ความสะดวกสบายและความพร้อมที่จะให้บริการจึงจะบรรลุมาตรฐานองค์กรที่เป็นเลิศ

(๔) องค์กรต้องเข้าใจความต้องการในปัจจุบันและอนาคตของลูกค้า เพื่อให้การผลิตสินค้าหรือบริการเป็นไปตามข้อกำหนดของลูกค้า รวมทั้งพยายามตอบสนองให้เกินกว่าความคาดหวังของลูกค้า

(๕) องค์กรต้องรู้ว่าลูกค้าคือใคร ผู้บริหารทุกฝ่ายต้องรู้ว่าผู้บริโภคต้องการอะไร การวิจัยเพื่อเรียนรู้ความจริงของลูกค้าจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง การรู้จักและเก็บรักษาลูกค้าไว้ได้นั้นจะมีความมั่นคงมาถึงสถานภาพขององค์กร

๔) การจัดการความรู้ หมายถึง การที่องค์กรจะต้องเข้าใจวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการแก้ ปัญหาให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีการวัดผลการดำเนินการ การวิเคราะห์ผลการดำเนินการ และตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลจริง มีความพร้อมในการใช้ข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศ มีการจัดการข้อมูล และความรู้ขององค์กรในด้านต่างๆ เพื่อสร้างมาตรฐาน ประกอบด้วย การวัด การวิเคราะห์ และการทบทวนผลการดำเนินงานขององค์กรและการจัดการสารสนเทศและความรู้ มีการนำเสนอกระบวนการทัศน์เกี่ยวกับการจัดการความรู้ไว้ ดังนี้

๔.๑) การวัด การวิเคราะห์และการทบทวนผลการดำเนินงานขององค์กรต้องทำให้สอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน

(๑) ในการวัด วิเคราะห์และจัดการความรู้ต้องทำให้สอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน ทบทวนและปรับปรุงผลการดำเนินงานในทุกระดับและทุกส่วนขององค์กร โดยต้องบอกถึงวิธีการที่สร้างความมั่นใจได้ว่า ข้อมูล สารสนเทศที่จำเป็นสำหรับบุคลากรและลูกค้า มีคุณภาพพร้อมใช้งาน

(๒) ระบบข้อมูล ที่มีมาตรฐานจะประกอบด้วยความครอบคลุมของข้อมูล ความรวดเร็ว ความถูกต้อง ความเชื่อมโยง ความทันสมัยของข้อมูล ความน่าเชื่อถือ ความสามารถในการเข้าถึง ความสามารถในการตรวจสอบและการมีส่วนร่วมในกระบวนการข้อมูล อันนำไปสู่การมีคุณภาพของข้อมูล

(๓) การบริหารคุณภาพเป็นวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ที่ขึ้นอยู่กับความเป็นจริงคุณภาพของผลิตภัณฑ์ไม่สามารถเกิดขึ้น ได้เพราะการปลุกเสก หากเกิดจากการบริหารจัดการอย่างเป็นวิทยาศาสตร์การบริหารคุณภาพ คือการทำให้ข้อเท็จจริงทั้งหลายวัดได้และมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางและระดับที่พึงประสงค์

(๔) การตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพอยู่บนพื้นฐานของการวิเคราะห์ข้อมูล ที่สามารถนำผลการวิเคราะห์มาใช้ในการพัฒนาระบบ ปรับปรุงองค์กรและนำไปกำหนดนโยบายในอนาคตขององค์กรได้

(๕) ระบบสารสนเทศขององค์กรเปรียบเสมือนฝ่ายเสนานิการขององค์กร การจะสร้างอัจฉริยภาพขีดสุดให้องค์กรต้องคำนึงถึงระบบสารสนเทศ เพื่อการตัดสินใจที่ถูกต้องและแม่นยำ

๔.๒) การจัดการสารสนเทศและความรู้ต้องทำให้สอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน

(๑) ในการวัด วิเคราะห์และจัดการความรู้ต้องทำให้สอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน ทบทวนและปรับปรุงผลการดำเนินงานในทุกระดับและทุกส่วนขององค์กร โดยต้องบอกถึงวิธีการที่สร้างความมั่นใจได้ว่า ข้อมูล สารสนเทศที่จำเป็นสำหรับบุคลากรและลูกค้า มีคุณภาพพร้อมใช้งาน

(๒) ระบบข้อมูล ที่มีมาตรฐานจะประกอบด้วยความครอบคลุมของข้อมูล ความรวดเร็ว ความถูกต้อง ความเชื่อมโยง ความทันสมัยของข้อมูล ความน่าเชื่อถือ ความสามารถในการเข้าถึง ความสามารถในการตรวจสอบและการมีส่วนร่วมในกระบวนการข้อมูล อันนำไปสู่การมีคุณภาพของข้อมูล

(๓) การบริหารคุณภาพเป็นวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ที่ขึ้นอยู่กับความเป็นจริงคุณภาพของผลิตภัณฑ์ไม่สามารถเกิดขึ้น ได้เพราะการปลุกเสก หากเกิดจากการบริหาร

จัดการอย่างเป็นวิทยาศาสตร์การบริหารคุณภาพ คือการทำให้ข้อเท็จจริงทั้งหลายวัดได้และมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางและระดับที่พึงประสงค์

(๔) การตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพอยู่บนพื้นฐานของการวิเคราะห์ข้อมูล ที่สามารถนำผลการวิเคราะห์มาใช้ในการพัฒนาระบบ ปรับปรุงองค์กรและนำไปกำหนดนโยบายในอนาคตขององค์กรได้

(๕) ระบบสารสนเทศขององค์กรเปรียบเสมือนฝ่ายเสนานิการขององค์กร การจะสร้างอัจฉริยภาพขีดสุดให้องค์กรต้องคำนึงถึงระบบสารสนเทศ เพื่อการตัดสินใจที่ถูกต้องและแม่นยำ

๕) การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล หมายถึง การให้ความสำคัญต่อบุคลากร ผู้ปฏิบัติงาน โดยคำนึงถึงบทบาทภาระงานและตัวบุคลากรเองว่าได้รับผลจากการทำงานเพียงใด ประกอบด้วยระบบงานและระบบการตอบแทนผลการปฏิบัติงาน มีการนำเสนอกระบวนการทัศนเกี่ยวกับการมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคลไว้ ดังนี้

๕.๑) ระบบงานเพื่อให้สอดคล้องไปในแนวทางเดียวกันกับวัตถุประสงค์

(๑) การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล เป็นการตรวจประเมินว่าระบบงานขององค์กรรวมทั้งการเรียนรู้ของพนักงานและการสร้างแรงจูงใจส่งเสริมให้พนักงานสามารถพัฒนาตนเองและใช้ศักยภาพอย่างเต็มที่ เพื่อให้สอดคล้องไปในแนวทางเดียวกันกับวัตถุประสงค์โดยรวมกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการขององค์กร

(๒) ระบบการพัฒนาบุคลากรที่มีมาตรฐาน ประกอบด้วย การนิเทศงาน ระบบคุณธรรม จริยธรรม สมรรถนะของเจ้าหน้าที่ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ระบบการประเมินสัมฤทธิ์ผล ทัศนคติและพฤติกรรม จิตสำนึกในการบริการประชาชน และความรับผิดชอบต่อตนเองและงาน ซึ่งจะนำไปสู่การนำองค์กรสู่ความเป็นเลิศ

(๓) การพัฒนาบุคลากรตลอดเวลาเป็นแนวคิดพื้นฐานขององค์กรแบบ TQM ที่เชื่อว่าสินค้าและบริการที่มีคุณภาพจะเกิดขึ้น ได้จากพนักงานที่มีคุณภาพเท่านั้น

(๔) บุคลากรทุกระดับคือส่วนสำคัญขององค์กรการให้ทุกคนมีส่วนร่วมหาโอกาสการพัฒนาความรู้ความสามารถของตน แลกเปลี่ยนเรียนรู้หาประสบการณ์ จัดสรรงานให้เกิดความพึงพอใจและส่งเสริมให้กระตือรือร้นเกิดความภาคภูมิใจที่เป็นส่วนหนึ่งขององค์กร จะช่วยให้องค์กรก้าวสู่ความเป็นเลิศได้

(๕) ทรัพยากรบุคคลเป็นปัจจัยที่สำคัญ ที่ช่วยผลักดันให้องค์กรประสบความสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด คน เป็นผู้ลงมือปฏิบัติ แต่คนก็มีความหลากหลายแตกต่างกันไป ดังนั้น จึงจำเป็นต้องใช้กลวิธีต่างๆ ในการบริหารคนให้มีความพร้อมในการทำงาน

๕.๒) การเรียนรู้ของบุคลากร และการสร้างแรงจูงใจเพื่อให้สอดคล้องไปในแนวทางเดียวกันกับวัตถุประสงค์

(๑) การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล เป็นการตรวจประเมินว่าระบบงานขององค์กรรวมทั้งการเรียนรู้ของพนักงานและการสร้างแรงจูงใจส่งเสริมให้พนักงานสามารถพัฒนาตนเองและใช้ศักยภาพอย่างเต็มที่ เพื่อให้สอดคล้องไปในแนวทางเดียวกันกับวัตถุประสงค์โดยรวมกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการขององค์กร

(๒) ระบบการพัฒนาบุคลากรที่มีมาตรฐาน ประกอบด้วย การนิเทศงาน ระบบคุณธรรม จริยธรรม สมรรถนะของเจ้าหน้าที่ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ระบบการประเมินสัมฤทธิ์ผล ทัศนคติและพฤติกรรม จิตสำนึกในการบริการประชาชน และความรับผิดชอบต่อตนเองและงาน ซึ่งจะนำไปสู่การนำองค์กรสู่ความเป็นเลิศ

(๓) การพัฒนาบุคลากรตลอดเวลาเป็นแนวคิดพื้นฐานขององค์กรแบบ TQM ที่เชื่อว่าสินค้าและบริการที่มีคุณภาพจะเกิดขึ้น ได้จากพนักงานที่มีคุณภาพเท่านั้น

(๔) บุคลากรทุกระดับ คือส่วนสำคัญขององค์กรการให้ทุกคนมีส่วนร่วมโอกาสการพัฒนาความรู้ความสามารถของตน แลกเปลี่ยนเรียนรู้หาประสบการณ์ จัดสรรงานให้เกิดความพึงพอใจและส่งเสริมให้กระตือรือร้นเกิดความภาคภูมิใจที่เป็นส่วนหนึ่งขององค์กรจะช่วยให้องค์กรก้าวสู่ความเป็นเลิศได้

(๕) ทรัพยากรบุคคลเป็นปัจจัยที่สำคัญ ที่ช่วยผลักดันให้องค์กรประสบความสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดคน เป็นผู้ลงมือปฏิบัติ แต่คนก็มีความหลากหลายแตกต่างกันไป ดังนั้น จึงจำเป็นต้องใช้กลวิธีต่างๆ ในการบริหารคนให้มีความพร้อมในการทำงาน

๕.๓) ความผูกพันและความพึงพอใจของบุคลากรเพื่อให้สอดคล้องไปในแนวทางเดียวกันกับวัตถุประสงค์

(๑) การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล เป็นการตรวจประเมินว่าระบบงานขององค์กรรวมทั้งการเรียนรู้ของพนักงานและการสร้างแรงจูงใจส่งเสริมให้พนักงานสามารถพัฒนาตนเองและใช้ศักยภาพอย่างเต็มที่ เพื่อให้สอดคล้องไปในแนวทางเดียวกันกับวัตถุประสงค์โดยรวมกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการขององค์กร

(๒) ระบบการพัฒนาบุคลากรที่มีมาตรฐาน ประกอบด้วย การนิเทศงาน ระบบคุณธรรม จริยธรรม สมรรถนะของเจ้าหน้าที่ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ระบบการประเมินสัมฤทธิ์ผล ทัศนคติและพฤติกรรม จิตสำนึกในการบริการประชาชน และความรับผิดชอบต่อตนเองและงาน ซึ่งจะนำไปสู่การนำองค์กรสู่ความเป็นเลิศ

(๓) การพัฒนาบุคลากรตลอดเวลาเป็นแนวคิดพื้นฐานขององค์กรแบบ TQM ที่เชื่อว่าสินค้าและบริการที่มีคุณภาพจะเกิดขึ้น ได้จากพนักงานที่มีคุณภาพเท่านั้น

(๔) บุคลากรทุกระดับ คือส่วนสำคัญขององค์กรการให้ทุกคนมีส่วนร่วม หาโอกาสการพัฒนาความรู้ความสามารถของตน แลกเปลี่ยนเรียนรู้หาประสบการณ์ จัดสรรงานให้เกิดความพึงพอใจและส่งเสริมให้กระตือรือร้นเกิดความภาคภูมิใจที่เป็นส่วนหนึ่งขององค์กรจะช่วยให้องค์กรก้าวสู่ความเป็นเลิศได้

(๕) ทรัพยากรบุคคลเป็นปัจจัยที่สำคัญ ที่ช่วยผลักดันให้องค์กรประสบความสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดคน เป็นผู้ลงมือปฏิบัติ แต่คนก็มีความหลากหลายแตกต่างกันไป ดังนั้น จึงจำเป็นต้องใช้กลวิธีต่างๆ ในการบริหารคนให้มีความพร้อมในการทำงาน

๖) การสนับสนุนการดำเนินงาน หมายถึง กระบวนการที่ช่วยในการเสริมสร้างความสำเร็จของงาน ที่เอื้อให้งานดำเนินไปตามทิศทางที่พึงประสงค์และสนองตอบต่อแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย กระบวนการที่สร้างคุณค่าและกระบวนการสนับสนุนและการวางแผนการดำเนินงาน มีการนำเสนอกระบวนการทัศน์เกี่ยวกับการมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคลไว้ ดังนี้

๖.๑) กระบวนการที่สร้างคุณค่าเพื่อสร้างคุณค่าแก่ลูกค้าและองค์กร

(๑) การสนับสนุนการดำเนินงานเป็นการตรวจประเมินแง่มุมต่างๆ ที่สำคัญของการสนับสนุนการดำเนินงาน รวมถึงกระบวนการที่เกี่ยวกับการผลิต การบริการและธุรกิจ เพื่อสร้างคุณค่าแก่ลูกค้าและองค์กร ตลอดจนตรวจประเมิน กระบวนการสนับสนุนที่จะนำมาซึ่งความสำเร็จและการเติบโตขององค์กร

(๒) ระบบการมีส่วนร่วมที่มีมาตรฐานต้องคำนึงถึงโอกาสของทุกฝ่ายที่เข้ามามีส่วนร่วม ระดับการมีส่วนร่วม ลักษณะและกิจกรรมการมีส่วนร่วมสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยและความคาดหวังของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อความครอบคลุมและมุ่งสู่เป้าหมายความสำเร็จขององค์กร

(๓) การสนับสนุนการดำเนินงานถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของการประกันคุณภาพกระบวนการซึ่ง หมายถึง ความตรงของผลิตภัณฑ์ที่มุ่งสนองลูกค้าและคุณภาพของกระบวนการที่หมายรวมถึงความสามารถของกระบวนการที่ผลิตได้ตรงและประหยัดอันเป็นการสร้างคุณภาพทั้งองค์กร

(๔) การบริหารที่มุ่งให้ความสำคัญกับระบบการจัดการ ถือได้ว่าเป็นการจำแนกทำความเข้าใจและการจัดการกับระบบของความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการเพื่อการปรับปรุงพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดขององค์กร

(๕) การบริหารคุณภาพภายในองค์กร ต้องคำนึงถึงความสามารถในการปรับเปลี่ยนกลไกที่มีใช้แค่การผลิตหรือการให้บริการเท่านั้น แต่นั่นคือ กลไกทั้งหมดที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างคุณค่าองค์กร ผลิตภัณฑ์และบริการ ซึ่งได้แก่ การจัดกระบวนการที่มีประสิทธิภาพนั่นเอง

๖.๒) กระบวนการสนับสนุนและการวางแผนการดำเนินงานเพื่อสร้างคุณค่าแก่ลูกค้าและองค์กร

(๑) การสนับสนุนการดำเนินงานเป็นการตรวจประเมินแง่มุมต่างๆ ที่สำคัญของการสนับสนุนการดำเนินงาน รวมถึงกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การบริการและธุรกิจ เพื่อสร้างคุณค่าแก่ลูกค้าและองค์กร ตลอดจนตรวจประเมิน กระบวนการสนับสนุนที่จะนำมาซึ่งความสำเร็จและการเติบโตขององค์กร

(๒) ระบบการมีส่วนร่วมที่มีมาตรฐานต้องคำนึงถึงโอกาสของทุกฝ่ายที่เข้ามามีส่วนร่วม ระดับการมีส่วนร่วม ลักษณะและกิจกรรมการมีส่วนร่วมสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยและความคาดหวังของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อความครอบคลุมและมุ่งสู่เป้าหมายความสำเร็จขององค์กร

(๓) การสนับสนุนการดำเนินงานถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของการประกันคุณภาพกระบวนการซึ่ง หมายถึง ความตรงของผลิตภัณฑ์ที่มุ่งสนองลูกค้าและคุณภาพของกระบวนการที่หมายรวมถึงความสามารถของกระบวนการที่ผลิตได้ตรงและประหยัดอันเป็นการสร้างคุณภาพทั้งองค์กร

(๔) การบริหารที่มุ่งให้ความสำคัญกับระบบการจัดการ ถือได้ว่าเป็นการจำแนกทำความเข้าใจและการจัดการกับระบบของความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการเพื่อการปรับปรุงพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดขององค์กร

(๕) การบริหารคุณภาพภายในองค์กร ต้องคำนึงถึงความสามารถในการปรับเปลี่ยนกลไกที่มีใช้แค่การผลิตหรือการให้บริการเท่านั้น แต่นั่น คือ กลไกทั้งหมดที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างคุณค่าองค์กร ผลิตภัณฑ์และบริการ ซึ่งได้แก่การจัดกระบวนการที่มีประสิทธิภาพนั่นเอง

๗) ผลลัพธ์การจัดการขยะมูลฝอย หมายถึง ผลการดำเนินการขององค์กรทั่วไปได้รับจากการปรับปรุงในทุกด้าน ประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดเก็บ ขน ทำลาย ด้านการมุ่งเน้นประชาชน ด้านการเงินและงบประมาณ ด้านทรัพยากรบุคคล ด้านประสิทธิภาพขององค์กรและด้านการนำองค์กรและความรับผิดชอบต่อสังคม มีการนำเสนอกระบวนการทัศน์เกี่ยวกับการมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคลไว้ ดังนี้

๗.๑) ด้านการบริหารจัดเก็บ ขน ทำลายการประเมิน ผลลัพธ์ทางธุรกิจเป็นการประเมินผลรวมของการดำเนินกิจการขององค์กร เพื่อให้เห็นภาพรวมและจุดพัฒนาขององค์กร ทั้งผลลัพธ์ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ด้านความพึงพอใจของลูกค้า ด้านการลงทุนการเงินและการตลาดด้านทรัพยากรบุคคล ด้านการปฏิบัติการและด้านการนำองค์กรและการรับผิดชอบต่อสังคม

๗.๒) ด้านการมุ่งเน้นประชาชนผลผลิต ผลลัพธ์ ผลลัพธ์ บั้นปลายที่มีมาตรฐานเป็นการเกณฑ์มาตรฐาน ประกอบด้วย ปริมาณ เวลา ค่าใช้จ่าย ความพึงพอใจ ซึ่งเป็นผลจากการดำเนินงานตามกิจกรรมหลักหรือโครงการขององค์กรโดยให้ความสำคัญกับประโยชน์ที่มุ่งกลุ่มเป้าหมายคือประชาชนเป็นหลัก

๗.๓) ด้านการเงิน การบริหารที่เน้นผลสัมฤทธิ์เป็นการมุ่งสู่ประเด็นการประเมินผลรวมของการดำเนินงานขององค์กร ซึ่งต้องนำรายละเอียดของการดำเนินงานทุกด้านทุกกิจกรรมหรือโครงการมาสรุปให้เห็นผลการดำเนินงานและปัญหาอุปสรรคเพื่อนำมาเป็นจุดพัฒนาต่อไป

๗.๔) ด้านทรัพยากรบุคคล การบริหารที่มุ่งให้ความสำคัญกับระบบการจัดการ ถือได้ว่าเป็นการจำแนกทำความเข้าใจและการจัดการกับระบบของความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการเพื่อการปรับปรุงพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดขององค์กร

๗.๕) ด้านประสิทธิภาพขององค์กรการบริหารที่มุ่งให้ความสำคัญกับระบบการจัดการถือได้ว่าเป็นการจำแนกทำความเข้าใจและการจัดการกับระบบความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการเพื่อการปรับปรุงพัฒนาให้เกิด ประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดขององค์กร

๗.๖) ด้านการนำองค์กรและความรับผิดชอบต่อสังคม การบริหารที่มุ่งให้ความสำคัญกับระบบการจัดการ ถือได้ว่าเป็นการจำแนกทำความเข้าใจและการจัดการกับระบบของความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการเพื่อการปรับปรุงพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดขององค์กร

๑.๖.๓ หลักพุทธธรรมเพื่อการจัดการขยะมูลฝอย

ในหลักพุทธธรรมสำหรับการจัดการขยะมูลฝอยนั้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากหนังสือทางวิชาการต่างๆ ดังนี้

๑) พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) กล่าวว่า ลักษณะของพุทธธรรม หรือวิถีพุทธธรรม คือ ๑) คำสอนเป็นกลาง ปฏิบัติสายกลาง หรือลักษณะที่เป็นสายกลาง ไม่สุดโต่ง ๒) พุทธธรรมมีหลักการเป็นสากล หรือสอนหลักความจริงที่เป็นสากล ความจริงเป็นสิ่งที่มิอยู่ตามธรรมชาติ ๓) พุทธธรรมให้ความสำคัญของสาระ (ธรรม) และรูปแบบ (วินัย) ๔) พุทธธรรมสอนหลักกรรม พระพุทธศาสนา ยึดเอาการกระทำหรือความประพฤติเป็นเครื่องจำแนกคน ไม่แบ่งแยกด้วยชาติกำเนิด ผิวพรรณ เน้นการรับผิดชอบต่อการกระทำของตน ๕) สอนให้มองความจริงโดยแยกแยะ จำแนกครบทุกด้านทุกมุม ตัวอย่างเช่น มีผู้ถามเรื่อง การพูดว่าสิ่งใดควรพูด สิ่งใดไม่ควรพูด ๖) หลักการสำคัญของพุทธศาสนา คือ มุ่งอิสรภาพ ๗) เป็นศาสนาแห่งปัญญา ให้ความสำคัญแก่ ศรัทธา ศีล สมาธิ จนเกิดปัญญา ๘) สอนหลักอนัตตา ๙) การมีทัศนคติที่มองสิ่งทั้งหลายตามความสัมพันธ์แห่ง

เหตุและปัจจัย ๑๐) ยืนยันในศักยภาพสูงสุดของมนุษย์ เชื่อว่ามนุษย์ประเสริฐด้วยการฝึกฝนพัฒนา
 ๑๑) เป็นศาสนาแห่งการศึกษา นำเอาการศึกษาเข้ามาเป็นสาระสำคัญ เป็นเนื้อแท้ของการดำเนินชีวิต
 ๑๒) ให้ความสำคัญทั้งแก่ปัจจัยภายใน (โยนิโสมนสิการ) และปัจจัยภายนอก (กัลยาณมิตรที่ดี)
 ๑๓) สอนให้ตื่นตัวด้วยความไม่ประมาท ๑๔) สอนให้เห็นทุกข์แต่เป็นสุข ๑๕) มุ่งประโยชน์สุขเพื่อมวลชน

๒) พุทธทาสภิกขุ^{๑๗} ได้กล่าวถึงความสำคัญของพุทธธรรมว่า การปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นอาชีพการงานประเภทใดสรุปได้ว่า หน้าที่หรืออาชีพเป็นสิ่งจำเป็นอย่างหนึ่งในการที่จะเข้าถึงธรรม การที่จะรู้จักโลกหรือสิ่งทั้งหลายทั้งปวงดีว่าอะไรเป็นอะไร จำต้องมีการทำสิ่งหน้าที่ของตนโดยเฉพาะ เช่น อาชีพให้ลุล่วงไปได้ด้วยดีเสียก่อน การที่คนหนึ่งทำหน้าที่โดยตรงของตนโดยไม่มีมลทินต่างพร้อยยอมเป็นการเพียงพอที่จะทำให้รู้จักว่าอะไรเป็นอะไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็จะรู้จักชีวิตจิตใจตนเองว่าหมายความว่าอย่างไรเป็นสิ่งที่ควรยึดถือหลงใหลเพียงไรเป็นต้น ถ้าหากว่าไม่ได้ทำอะไรรจริงๆ จังๆ ให้ดีที่สุดให้ถูกต้องตามอุดมคติของอาชีพหรือของหน้าที่นั้นๆ แล้ว มันยังน้อยเกินไปสำหรับที่จะรู้จักตัวเอง รู้จักโลก รู้จักกิเลส รู้จักทุกข์และรู้จักความดับทุกข์เป็นต้น

๓) พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้กล่าวถึงอิทธิบาท ในอิทธิบาทสูตร^{๑๘} ไว้ว่า อิทธิบาท (คุณเครื่องให้ถึงความสำเร็จ) ๔ ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้

(๑) เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยฉันทสมาธิปธานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากฉันทะและความเพียรสร้างสรรค์)

(๒) เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยวิริยสมาธิปธานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากวิริยะและความเพียรสร้างสรรค์)

(๓) เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยจิตตสมาธิปธานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากจิตตะและความเพียรสร้างสรรค์)

(๔) เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยวิมังสาสมาธิปธานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากวิมังสาและความเพียรสร้างสรรค์)

บุญมี แท่นแก้ว กล่าวว่า ตามหลักพุทธศาสนา กล่าวไว้ว่า^{๑๙} ผู้หวังความเจริญควรปฏิบัติในธรรมอันเป็นเครื่องนำไปสู่ความเจริญ หรือสำเร็จตามความประสงค์ หมายความว่า เมื่อต้องการความเจริญก้าวหน้าต้องสร้างเหตุผลเพื่อให้เกิดผลนั้นๆ เพราะผลย่อมมาจากเหตุ การสร้าง

^{๑๗} พุทธทาสภิกขุ, **คู่มือมนุษย์ (ฉบับสมบูรณ์)**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๓), หน้า ๒๕๓.

^{๑๘} อภ.วิ. (ไทย) ๓๕/๓๔๘-๓๕๓. (ดูรายละเอียดใน พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ ๓๕ พระอภิธรรมปิฎก วิภังค์ อภิธรรม ๒ หน้า ๓๔๘ - ๓๕๓).

^{๑๙} บุญมี แท่นแก้ว, **จริยศาสตร์**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๙), หน้า ๑๔๒.

เหตุนี้ ถึงแม้จะยากยิ่งเพียงใด หากใช้คุณธรรมเข้าสนับสนุนแล้วยังจะสำเร็จตามความประสงค์ได้ คุณธรรมที่จะช่วยให้สำเร็จหรือความเจริญก้าวหน้าดังประสงค์ คือ อิทธิบาท ๔

๑.๖.๔ ข้อมูลพื้นฐานเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง

โครงสร้างเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง

โครงสร้างของเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้างแบ่งออกเป็นสองส่วน คือ สภาเทศบาล และ นายกเทศมนตรีคือ สภาเทศบาล และคณะเทศมนตรีสำหรับการปฏิบัติงานในหน้าที่ประจำในเทศบาล จะมีโครงสร้างทางเจ้าหน้าที่อีกส่วนหนึ่ง เรียกว่า พนักงานเทศบาล มีรายละเอียด ดังนี้

๑) สภาเทศบาล ทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ และควบคุมฝ่ายบริหาร ประกอบด้วย สมาชิกสภาเทศบาล ที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของราษฎรอยู่ในตำแหน่งคราวละ ๔ ปี สำหรับ จำนวนสมาชิกสภาเทศบาลขึ้นอยู่กับประเภทของเทศบาลดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕ คือ สภาเทศบาล ตำบลประกอบด้วยสมาชิกจำนวน ๑๒ คน

๒) นายกเทศมนตรี นายกเทศมนตรี ทำหน้าที่บริหารกิจการของเทศบาลตามกฎหมาย โดยได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๔ ปี และไม่สามารถดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินกว่า ๒ วาระ นายกเทศมนตรีแต่งตั้งรองนายกเทศมนตรี ซึ่งมีใช้สมาชิกสภาเทศบาลเป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารราชการโดยมาตรา ๔๘ แห่งกฎหมายว่าด้วยเทศบาล ได้กำหนดรองนายกเทศมนตรีไม่เกิน ๒ คน เป็นผู้ช่วยในการบริหารของเทศบาลตามที่นายกเทศมนตรีมอบหมาย และนายกเทศมนตรีแต่งตั้งที่ปรึกษา และ เลขานุการนายกเทศมนตรี ซึ่งมีใช้สมาชิกสภาเทศบาล โดยในกรณีเทศบาลตำบล ให้แต่งตั้งได้จำนวนรวมกันไม่เกิน ๒ คน ทั้งนี้ โดยมีปลัดเทศบาลเป็นผู้บังคับบัญชา และรับผิดชอบงานประจำของเทศบาล

๓) พนักงานเทศบาล พนักงานเทศบาลเป็นเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นของเทศบาลที่ปฏิบัติงานอันเป็นภารกิจประจำ สำนักงานหรืออาจจะนอกสำนักงานก็ได้ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างใกล้ชิด เพราะหน้าที่ของเทศบาลนั้น ต้องติดต่อและให้บริการแก่ประชาชนตั้งแต่เกิดจนตาย ทั้งในเรื่องงานการทะเบียน การสาธารณสุข โภค การศึกษา การรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งนับว่าเป็นภาระหน้าที่ที่ใกล้ชิดกับประชาชนในท้องถิ่นมาก ซึ่งต่างกับเทศมนตรีที่ว่าคณะเทศมนตรีรับผิดชอบและภารกิจในลักษณะของการ “ทำอะไร” ส่วนการ “ทำอย่างไร” ก็จะเป็นหน้าที่ของพนักงานเทศบาล โดยมีปลัดเทศบาลเป็นผู้รับผิดชอบพนักงานเทศบาลเป็นเจ้าหน้าที่ประจำ มีการแบ่งหน่วยงานของเทศบาลออกเป็น ๕ ส่วน ดังนี้

(๑) สำนักปลัดเทศบาล มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายระเบียบแผนและนโยบายของเทศบาล ทั้งมีหน้าที่เป็นเลขานุการของสภาเทศบาลและคณะเทศมนตรีเกี่ยวกับงานสารบรรณ งานธุรการ งานประชาสัมพันธ์ งานนิติการ งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

งานทะเบียนตลอดจนงานอื่นๆ ที่มีได้กำหนดไว้เป็นงานของหน่วยงานใดโดยเฉพาะ เช่น สถานธนาบาลของเทศบาล (โรงรับจำนำ)

(๒) กองคลัง มีหน้าที่เกี่ยวกับการเงินและการบัญชี การจัดเก็บภาษีต่างๆ เช่น ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย ฯลฯ งานจัดทำงบประมาณ งานผลประโยชน์ของเทศบาล ควบคุมดูแลพัสดุและทรัพย์สินของเทศบาลตลอดจนงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเงินที่มีได้กำหนดไว้เป็นงานของส่วนใดหรือตามที่ได้รับมอบหมาย

(๓) กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม มีหน้าที่แนะนำช่วยเหลือด้านการเจ็บป่วยของประชาชน การป้องกันและระงับโรค การสุขาภิบาล การรักษาความสะอาด งานสัตวแพทย์ ตลาดสาธารณะ สุสาน และ ฌาปนสถานสาธารณะ ตลอดจนควบคุมการประกอบอาชีพที่เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของประชาชน เช่น การแต่งผม การจำหน่ายอาหาร เป็นต้น ซึ่งรวมเรียกว่า การประกอบการค้าอันอาจจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน รวมทั้งงานสาธารณสุขอื่นๆ ให้เป็นไปตามกฎหมายหรืองานที่ได้รับมอบหมายเทศบาลแห่งที่มีรายได้เพียงพอก็จัดตั้งโรงพยาบาลขึ้นเอง เช่น จัดให้มีสถานอนามัย ศูนย์บริการสาธารณสุข

(๔) กองช่าง มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับงานโยธา งานบำรุงรักษาทางบก ทางระบายน้ำ สวนสาธารณะ งานสำรวจและแบบแผน งานสถาปัตยกรรม และผังเมืองและงานสาธารณูปโภคงานควบคุมการก่อสร้างอาคารเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง งานเกี่ยวกับไฟฟ้าหรืองานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

(๕) กองการศึกษา มีหน้าที่ดำเนินการกิจการเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ในด้านการศึกษาระดับประถมศึกษาของเทศบาล งานด้านการสอน การนิเทศ การศึกษา งานสวัสดิการสังคม และนันทนาการตลอดจนปฏิบัติงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ประวัติความเป็นมา : ตำบลทุ่งหัวช้าง ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ อยู่ในเขตการปกครองของอำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน ปัจจุบันมีจำนวนหมู่บ้านทั้งสิ้น ๔ หมู่บ้าน ได้แก่^{๒๐} หมู่ที่ ๑ บ้านทุ่งเป็ด หมู่ที่ ๒ บ้านหนองป่าตึง หมู่ที่ ๓ บ้านทุ่งหัวช้าง หมู่ที่ ๔ บ้านจริญญา

สภาพทั่วไปของตำบล : เทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ ๓ บ้านทุ่งหัวช้าง ตำบลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน ตั้งอยู่ห่างจากอำเภอเมืองลำพูน ๘๖ กิโลเมตร มีพื้นที่ ๔๒.๐๒ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๒๖,๒๖๒.๕ ไร่ มีหมู่บ้านทั้งหมด ๔ หมู่บ้าน

^{๒๐} แผนพัฒนาเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้างสามปี ๒๕๕๗-๒๕๕๙, (ลำพูน : สำนักงานเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง, ๒๕๕๗), หน้า ๔๕. (อัดสำเนา).

ประชากร : ตำบลทุ่งหัวช้าง มีประชากรรวมทั้งสิ้น ๒,๕๘๒ คน จำนวนครัวเรือน ๑,๑๑๑ จำนวนประชากรทั้งหมดรวม ๒,๕๘๒ คน^{๒๑}

ข้อมูลอาชีพของตำบล : ประชาชนประกอบอาชีพ การเกษตร ทำสวนลำไย และรับจ้าง

๑.๖.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑) พระพิศาล ปภัสโร (อนันต์)^{๒๒} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ธรรมศึกษาทุกระดับชั้น อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่า

นักเรียนมีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ธรรมศึกษาทุกระดับชั้น อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวม มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๑$) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{X} = ๓.๕๗$) ส่วนด้านที่เหลือมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลางนักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ธรรมศึกษาทุกระดับชั้น โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ($t = -๓.๖๙๗$, Sig = ๐.๐๐๐) ซึ่งตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ นักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ธรรมศึกษาทุกระดับชั้น โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ นักเรียนที่มีระดับชั้นธรรมศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ธรรมศึกษาทุกระดับชั้น โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงแก้ไข ๑) ผู้บริหารสถานศึกษา ควรจัดหาตารางเรียนในแต่ละวิชา ให้เพียงพอกับความต้องการของนักเรียน และจัดหาสื่อการเรียนการสอนใหม่ๆ ที่มีความเหมาะสมเพื่อให้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ๒) ผู้บริหารสถานศึกษา ควรตระหนัก ถึงความสำคัญในการจัดสรรเวลาสำหรับการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาโดยเฉพาะ ๓) พระภิกษุ ผู้สอนควรมีความรับผิดชอบต่อนักเรียนในการเข้าสอนหลักสูตรธรรมศึกษาให้มากขึ้น ๔) หน่วยงานที่ รับผิดชอบควรจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาศักยภาพพระภิกษุผู้สอนอย่างต่อเนื่อง ๕) ควรจัดให้มีการอบรม พระภิกษุผู้สอนในด้านการใช้หลักสูตร ตลอดจนการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ๖) ควรสนับสนุน

^{๒๑} ทะเบียน, สำนัก, ข้อมูลจากสำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง ณ เดือน เมษายน ๒๕๕๖, (ลำพูน, สำนักงานเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง, ๒๕๕๖), (อัดสำเนา).

^{๒๒} พระพิศาล ปภัสโร (อนันต์), “ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ธรรมศึกษาทุกระดับชั้น อำเภอ บรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๖.

ส่งเสริมให้พระภิกษุผู้สอนได้รับการอบรมวิธีการสอนและเทคนิคใหม่ๆ เพื่อนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์และศักยภาพของผู้เรียน ๗) ควรจัดให้มีการอบรมเกี่ยวกับการผลิตสื่อการสอนขั้นตอนการใช้สื่อการสอน และควรใช้ สื่อการเรียนการสอนที่มีความหลากหลาย เหมาะสมกับความสนใจผู้เรียน ๘) ควรจัดอบรมให้พระภิกษุผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการวัด และประเมินผลรวมทั้งการสร้าง และพัฒนาเครื่องมือในการวัดและประเมินผล เพื่อให้การวัด และประเมินผลมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๒) เอื้อมอร์ ชลวร^{๒๓} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการความรู้เชิงพุทธบูรณาการ” ผลการวิจัยพบว่า ความรู้ มี ๒ ประเภท คือ ความรู้ฝังลึกในตัวตน (tacit knowledge) และความรู้ชัดแจ้ง (explicit knowledge) ในกระบวนการจัดการความรู้มีหลักในการพยายามนำเอาความรู้ที่ฝังลึกในคนออกมาเป็นความรู้ชัดแจ้งโดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน แม้ว่ากระบวนการจัดการความรู้จะมีหลากหลายวิธีการ แต่กระนั้นก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่ากระบวนการจัดการความรู้ก็มีข้อจำกัดจากหลายเหตุปัจจัยซึ่งอาจจุดให้กระบวนการจัดการความรู้ไม่สามารถทำงานได้เต็มที่

ในขณะที่เมื่อพิจารณาการจัดการความรู้ในพระพุทธศาสนานั้นจะเห็นว่าการสืบทอดองค์ความรู้ผ่านกาลเวลาที่ยาวนานร่วม ๒,๖๐๐ ปี ซึ่งนับว่ายาวนานมากแสดงให้เห็นถึงกระบวนการบริหารจัดการความรู้ในทางพระพุทธศาสนาเป็นกระบวนการที่มีประสิทธิภาพสูงมาก จึงสามารถรักษาองค์ความรู้ทั้งปริยัติ แนวทางปฏิบัติ และปฏิเวธธรรมไว้ได้อย่างดี โดยผู้วิจัยเห็นว่าหลักธรรมที่โดดเด่นในพระพุทธศาสนาที่ทำให้เกิดกระบวนการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาได้ยาวนานมีอยู่ ๔ หมวด คือ (๑) การใช้หลักไตรสิกขาในการจัดสร้างสังคมให้เข้าใจซึ่งกันและกัน (๒) การสร้างกระบวนการเรียนรู้จากภายในด้วยหลักสารณียธรรม (๓) กระบวนการจัดการสังคีติ ร้อยกรองพระธรรม และพระวินัยให้เป็นหมวดหมู่ง่ายต่อการจดจำและนำไปปฏิบัติและ (๔) กระบวนการสร้างสังคมแห่งสงฆ์ อันได้แก่การมีพระวินัย และระเบียบวิธีปฏิบัติว่าด้วยการรวมตัวเป็นหมู่สงฆ์

จากองค์ความรู้ในด้านการจัดการความรู้ และองค์ความรู้ในพระพุทธศาสนาที่ผ่านมาผู้วิจัยนำพุทธธรรม ทั้ง ๔ หมวดเข้ามาประยุกต์สร้างรูปแบบจัดการความรู้เชิงพุทธบูรณาการ โดยเริ่มจากการประยุกต์โมเดลเกลียวความรู้ของอิกุจิโร่ โนนากะ (Ikujiro Nonaka) ที่เรียกว่า เซกิ (SECI) มาเป็นแนวคิดหลักของการปฏิบัติ ซึ่งมีองค์ประกอบ ๔ แบบด้วยกันคือ (๑) การขัดเกลาทางสังคม (socialization) (๒) การสกัดความรู้ออกจากตัวตน (Externalization) (๓) การผสมผสานความรู้ (Combination) (๔) การผนึกความรู้ในตน (Internalization) เป็นพลวัติ ที่มีการหมุนในลักษณะที่เป็นเกลียว (spiral) เป็นการสร้างความรู้ใหม่ที่ไม่รู้จบ แล้วนำหลักพุทธธรรม ๔ หมวดข้างต้นมาเสริมแรงผลักดันให้เกิดพลังในการขับเคลื่อน ซึ่งได้เสนอเป็นแบบจำลองใหม่ หลังจากนั้น ได้นำ

^{๒๓} เอื้อมอร์ ชลวร, “การจัดการความรู้เชิงพุทธบูรณาการ”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๔.

แบบจำลองดังกล่าวมาทำการตรวจสอบองค์ความรู้ ด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ ด้วยกระบวนการสนทนากลุ่ม (focus group) สรุปผลว่าได้แบบจำลองการจัดการความรู้เชิงพุทธบูรณาการที่พร้อมนำไปใช้งานได้ ในองค์กรทั่วไป

๓) กัญกัฬารณ กลินนิมณฑล^{๒๔} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักงานจังหวัดพิษณุโลก ตามหลักอิทธิบาท ๔” ผลวิจัยพบว่า

(๑) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักงานจังหวัดพิษณุโลกตามหลักอิทธิบาท ๔ ตามทัศนะของบุคลากรโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.19$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านฉันทะ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.26$) ส่วนด้านวิริยะ จิตตะ และวิมังสา อยู่ในระดับมาก

(๒) ผลการเปรียบเทียบทัศนะของบุคลากรต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักงานจังหวัดพิษณุโลก ตามหลักอิทธิบาท ๔ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากร ผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า บุคลากรที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และรายได้ ต่างกันมีทัศนะต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักงานจังหวัดพิษณุโลกตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธ สมมติฐานการวิจัย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บุคลากรที่มีเพศต่างกันมีทัศนะต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักงานจังหวัดพิษณุโลก ตามหลักอิทธิบาท ๔ ด้านวิมังสาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

(๓) แนวทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารสำนักงานจังหวัดพิษณุโลก คือ บุคลากรควรมีความต้องการใฝ่ใจรักที่จะปฏิบัติงานอยู่เสมอ บรรณานที่จะปฏิบัติงานให้ได้ผลดียิ่งๆ ขึ้นไป มีความขยัน หมั่นประกอบการทำงานด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระ ไม่ทอดทิ้ง ต้องตั้งใจรับรู้ในภารกิจที่ได้รับมอบหมายโดยปฏิบัติงานด้วยความคิด เอาใจใส่ ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป อุทิศตัวอุทิศใจให้แก่งานที่ปฏิบัติอย่างแท้จริง และหมั่นใช้ปัญญาพิจารณา ใคร่ครวญ ตรวจสอบข้อบกพร่องในงานนั้นๆ ที่สำคัญต้องรู้จักการวางแผนงานวัดผลและคิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุงงานให้ดีขึ้นอยู่ตลอดเวลา

๔) พระมหาเดชา อมรเมธี (สีปจันทร)^{๒๕} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดอ่างทอง” ผลการวิจัยพบว่า

^{๒๔} กัญกัฬารณ กลินนิมณฑล, “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักงานจังหวัดพิษณุโลก ตามหลักอิทธิบาท ๔”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๔.

^{๒๕} พระมหาเดชา อมรเมธี (สีปจันทร), “การบริหารสิ่งแวดล้อมใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดอ่างทอง”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๖.

(๑) ความคิดเห็นของครู และผู้บริหารที่มีต่อการบริหารสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาชั้น พื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดอ่างทอง ทั้ง ๓ ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ๔.๕๔ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ด้านการบริหารจัดการ และด้านการจัดการเรียนการสอน

(๒) ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบ ระดับความคิดเห็น ของแบบสอบถามความคิดเห็น ของอาจารย์ที่มีต่อ การบริหารสิ่งแวดล้อมใน สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา จังหวัดอ่างทอง ทั้ง ๓ ด้านจำแนกตามตำแหน่ง เพศ วุฒิการศึกษา ขนาดโรงเรียน พบว่า ครูและผู้บริหารที่มีตำแหน่ง เพศ วุฒิการศึกษา ขนาดโรงเรียน ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสิ่งแวดล้อมใน สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดอ่างทอง ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

(๓) ปัญหา และข้อเสนอแนะ ในการบริหารสิ่งแวดล้อมใน สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดอ่างทองทั้ง ๓ ด้าน คือ

(๓.๑) ด้านการบริหารจัดการ ปัญหา คือ ไม่มีการส่งเสริมให้มีการจัดกลุ่มสนใจ และหรือ ชมรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ไม่มีแผนปฏิบัติการ/โครงการ/กิจกรรมดำเนินการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในสถาน ศึกษา ไม่สนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ร่วมกับชุมชนในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมใน โอกาสต่างๆ เช่นกิจกรรมปลูกต้นไม้ เก็บขยะ ข้อเสนอแนะ คือ ควรส่งเสริมให้มีการจัดกลุ่มสนใจ และหรือชมรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ร่วมกับชุมชนในการ พัฒนาสิ่งแวดล้อมในโอกาสต่างๆ เช่นกิจกรรมปลูกต้นไม้ เก็บขยะ ส่งเสริมให้มีแผนปฏิบัติการ / โครงการ/กิจกรรมดำเนินการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา

(๓.๒) ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ปัญหา คือ ปลูกไม้ร่มเงา ไม้ดอก ไม้ประดับ ร่มรื่น สวยงามน้อยไม่ส่งเสริมให้มีการจัดบรรยากาศห้องเรียนเอื้อต่อการเรียนรู้ (มีแสงสว่างเพียงพออากาศถ่ายเท ไม่แออัด ฯลฯ) ไม่มีมาตรการ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้พลังงานและทรัพยากรอย่างประหยัด ข้อเสนอแนะ คือ ส่งเสริมให้ปลูกไม้ร่มเงา ไม้ดอก ไม้ประดับ ร่มรื่น สวยงาม จัดบรรยากาศห้องเรียนเอื้อต่อการเรียนรู้ (มีแสงสว่างเพียงพออากาศถ่ายเท ไม่แออัด ฯลฯ) ควรมีมาตรการและ แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้พลังงาน และทรัพยากรอย่างประหยัด

(๓.๓) ด้านการจัดการเรียนการสอน ปัญหา คือ ไม่ส่งเสริมให้มีการวิเคราะห์หลักสูตรในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษา ไม่ส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมโดยบูรณาการเข้ากับวิชาอื่นๆ ไม่สนับสนุนให้มีการผลิตและจัดทำ/จัดหาสื่อ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา เพื่อใช้สอนนักเรียน ข้อเสนอแนะ คือ ควร ส่งเสริมให้มีการวิเคราะห์หลักสูตรในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง สิ่งแวดล้อมศึกษา ควรส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมโดย

บูรณาการเข้ากับวิชาอื่นๆ ควรสนับสนุนให้มีการผลิตและจัดทำ/จัดหาสื่อ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา เพื่อใช้สอนนักเรียน

๕) วิชัย แพงแก้ว^{๒๖} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาความเป็นไปได้เบื้องต้นในการจัดการขยะมูลฝอย ตำบลลำปางหลวง อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง” ผลวิจัยพบว่า

การศึกษาประสิทธิภาพระบบการจัดการขยะมูลฝอยของตำบลลำปางหลวง โดยภาพรวมการให้บริการยังไม่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล เป็นการให้บริการแบบชั่วคราวหรือแบบเฉพาะหน้า และยังไม่ครอบคลุมพื้นที่ตลอดจนวิธีการดำเนินการก็แตกต่างกัน จะเห็นว่าปริมาณขยะมูลฝอยพวกพลาสติกมีมากที่สุด ส่วนความถี่ในการจัดการขยะมูลฝอยพบว่า ส่วนใหญ่ประชาชนมีความต้องการให้มีการกำจัดขยะมูลฝอยสัปดาห์ละ ๒ ครั้ง เพราะที่ผ่านมามีการเก็บและกำจัดขยะมูลฝอย ทำได้ไม่ดีเท่าที่ควรนานๆ มาเก็บครั้งหนึ่ง มาเก็บไม่เป็นเวลาและเก็บไม่หมด จึงทำให้ขยะมูลฝอยตกค้าง และถังขยะมูลฝอยยังมีไม่ครบ ทำให้เกิดความไม่พึงพอใจกับระบบการจัดการขยะมูลฝอยในปัจจุบัน ส่วนการศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดเก็บขยะมูลฝอยที่ดีและเหมาะสมเพื่อให้เทศบาลเป็นผู้รับผิดชอบต่อไปนั้น พบว่าประชาชนมีความต้องการให้เทศบาลเป็นผู้ดำเนินการจัดการเรื่องขยะมูลฝอยเองแบบครบวงจรเป็นลำดับต้นๆ ให้ดำเนินการจัดหาสถานที่ทิ้ง และกำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกหลักสุขาภิบาลอย่างเพียงพอ โดยให้ประชาชนทำการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนนำไปทิ้งเพื่อให้เกิดประโยชน์ ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีเรื่องค่าธรรมเนียม งดการเผาขยะมูลฝอยในชุมชนซึ่งผิดกฎหมายและทำลายสุขภาพ

สำหรับกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ได้เสนอแนะให้เทศบาลมีการปรับปรุง แก้ไขปัญหาโดยให้ผ่านผู้บริหารเพื่อนำไปพิจารณาเป็นเทศบัญญัติ ดังนี้ ๑) เทศบาลจัดหารถขนขยะมูลฝอยที่เหมาะสมกับการใช้งานไว้บริการในชุมชน ๒) เทศบาลสนับสนุนถังขยะมูลฝอยให้ทั่วถึง ๓) เทศบาลจัดหาสถานที่ทิ้งขยะมูลฝอยเป็นจุดศูนย์กลางอย่างเพียงพอ ๔) มีพนักงานคนงานที่รับผิดชอบประจำรถขนขยะ ๕) ผู้รับผิดชอบเก็บเงินค่าธรรมเนียมขยะมูลฝอยควรเป็นคนในชุมชนเดียวกันเพราะเป็นผู้รู้ข้อมูลดี และยังเป็นการส่งเสริมให้มีรายได้เกิดขึ้น ๖) เทศบาลควรเพิ่มงบประมาณในการจัดการขยะมูลฝอยให้มากกว่าเดิม ๗) เทศบาลควรมีป้ายประชาสัมพันธ์ตามชุมชน และให้ความรู้เรื่องขยะมูลฝอยแก่คนในชุมชน ๘) เทศบาลควรมีโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน เช่น โครงการธนาคารขยะโครงการคัดแยกขยะโครงการทำปุ๋ยหมัก ฯลฯ ๙) เทศบาลควรมีข้อตกลงร่วมกันกับชุมชนเพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในวันข้างหน้า

^{๒๖} วิชัย แพงแก้ว, “การศึกษาความเป็นไปได้เบื้องต้นในการจัดการขยะมูลฝอย ตำบลลำปางหลวง อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง”, วิทยานิพนธ์สาธิตศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่), ๒๕๕๔.

๖) **กนกกร บริสุทธิ์**^{๒๗} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนในพื้นที่เทศบาลตำบลเหมืองง่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน” ผลวิจัยพบว่า

แหล่งกำเนิดของขยะมูลฝอยของชุมชนมาจากนิคมอุตสาหกรรมคิดเป็นร้อยละ ๖๓.๖๓ และมาจากประชาชนที่พักอาศัยย่านพาณิชยกรรม และสถานที่ราชการ คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๓๗ จากการศึกษาวิธีการจัดการขยะของชุมชนพบว่า ประชาชนมีการจัดการขยะมูลฝอยร่วมกับเทศบาลตำบลเหมืองง่า มีค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ ๑.๖๔ มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๖๐ มีการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนและครัวเรือนมีค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ ๒.๔๕ มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๕๒ จากการศึกษาความคิดเห็นในการจัดการขยะมูลฝอยพบว่าประชาชนร้อยละ ๖๗.๗๐ มีความพึงพอใจต่อการให้บริการการจัดเก็บขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลเหมืองง่า และจากการศึกษาความคาดหวังของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยพบว่า ประชาชนทุกคนมีความเห็นว่าเทศบาลตำบลเหมืองง่าควรมีโครงการคัดแยกขยะมูลฝอยเอง ปัญหา และอุปสรรคจากการจัดการขยะมูลฝอยพบว่าเทศบาลขาดการประชาสัมพันธ์ การบริหารจัดการของเทศบาลตำบลเหมืองง่าทางด้านนโยบาย วิธีการยุทธศาสตร์การปฏิบัติงานของเทศบาล และการเข้าถึงเป้าหมายในการให้บริการข้อมูลข่าวสารประชาชน จากการศึกษาปัญหา และอุปสรรค ข้อเสนอแนะพบว่า นอกจากปัญหาการบริหารจัดการของเทศบาลแล้ว ประชาชนยังขาดจิตสำนึกในการแก้ปัญหาพร้อมกับเทศบาล แต่โดยทั่วไปประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอยพื้นฐาน

๗) **ธนกฤต บวกขุนทด**^{๒๘} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษารูปแบบการจัดการการจัดเก็บขยะชุมชนกรณี : ศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลโนนเมืองพัฒนา อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า

สาเหตุของการทิ้งขยะไม่ถูกวิธีนั้น มาจากประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโนนเมืองพัฒนา ยังขาดความรู้ความเข้าใจในรูปแบบของการจัดการการเก็บขยะมูลฝอย และการคัดแยกการทิ้งขยะให้ถูกวิธี และขาดการประชาสัมพันธ์และการให้ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน

จากการสอบถามของกลุ่มตัวอย่างในเรื่องของพฤติกรรมการทิ้งขยะในชุมชนนั้น กลุ่มตัวอย่างได้เสนอแนะให้ทางองค์การบริหารส่วนตำบลโนนเมืองพัฒนา ได้ประสานงานให้ทางสาธารณสุขหรือสถานีอนามัยในเขตตำบลโนนเมืองพัฒนา มาให้ความรู้กับประชาชนในชุมชน และแนะนำ

^{๒๗} กนกกร บริสุทธิ์, “การจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนในพื้นที่เทศบาลตำบลเหมืองง่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน”, วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่), ๒๕๕๕.

^{๒๘} ธนกฤต บวกขุนทด, “การศึกษารูปแบบการจัดการการจัดเก็บขยะชุมชนกรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนตำบลโนนเมืองพัฒนา อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา”, วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี), ๒๕๕๓.

รูปแบบการจัดการการเก็บขยะมูลฝอยรวมถึงการคัดแยกขยะที่สามารถนำกลับมาใช้งานได้ อีก หรือนำมาขายให้กับพ่อค้าคนกลางเพื่อหารายได้มาเสริมให้กับครัวเรือนได้อีกทางหนึ่ง และการทิ้งขยะของคนในชุมชนจะได้ถูกสุขลักษณะทำให้ไม่เกิดโรคระบาดได้อีกด้วย

๔) พระยงยุทธติคุชญาโณ (สุดตา)^{๒๙} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการบริหาร จัดการโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร” ผลวิจัยพบว่า

(๑)ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๗ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

(๒)ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตบางกอก น้อย กรุงเทพมหานคร ตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษา ตำแหน่ง และรายได้ มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ในขณะที่ด้านเพศ อายุ และประสบการณ์ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

(๓)ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ ต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ตามหลักอิทธิบาท ๔ พบว่า บุคลากรบางคนยังเกิดความเบื่อหน่ายต่องานในหน้าที่และภารกิจที่ได้รับมอบหมาย บางครั้งก็ไม่มีสมาธิเพียรพยายาม ถูกกดดันจากผู้บริหารและเพื่อนครูในการปฏิบัติงานบางครั้งก็ขาดความเอาใจใส่ต่องาน และบุคลากรบางคนยังไม่มี การนำเอาข้อบกพร่องของงานมาเป็นแนวทางการทำงานครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะบุคลากรควรมีความต้องการใฝ่ใจรักที่จะปฏิบัติงานอยู่เสมอปรารถนาที่จะปฏิบัติงานให้ได้ผลดียิ่งๆ ขึ้นไป มีความขยัน หมั่นประกอบกรงานด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระ ไม่ท้อถอย ต้องตั้งใจรับรู้ในภารกิจที่ได้รับมอบหมายโดยปฏิบัติงานด้วยความคิด เอาจิตฝึกฝั ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป อุทิศตัวอุทิศใจให้แก่งานที่ปฏิบัติอย่างแท้จริง และหมั่นใช้ปัญหาพิจารณา ไคร่ครวญ ตรวจตรวหาเหตุผล ตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในงานนั้นๆ ที่สำคัญต้องรู้จักการวางแผนงาน วัดผลและคิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุงงานให้ดีขึ้นอยู่ตลอดเวลา

^{๒๙} พระยงยุทธติคุชญาโณ (สุดตา), “การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตบางกอกน้อยกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๖.

๙) ไพบูลย์ ตั้งใจ^{๓๐} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน ตามหลักอิทธิบาท ๔ กรณีศึกษา บริษัท แอมพาสอินดัสตรี จำกัด อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ” ผลวิจัยพบว่า

การศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานตามหลักอิทธิบาท ๔ กรณีศึกษาบริษัทแอมพาสอินดัสตรี จำกัด อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๔.๑๘$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า พนักงานบริษัทแอมพาสอินดัสตรี จำกัด อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ตามหลักอิทธิบาท ๔ ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = ๔.๒๗$) ในด้านจิตตะ (การเอาใจใส่ในการปฏิบัติงาน) ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x} = ๔.๐๙$) ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายามในการปฏิบัติงาน)

การเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท แอมพาสอินดัสตรี จำกัด อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ตามหลักอิทธิบาท ๔ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษารายได้ ฝ่ายที่สังกัดและประสบการณ์ทำงาน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลไม่มีผลทำให้ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท แอมพาสอินดัสตรี จำกัด อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ตามหลักอิทธิบาท ๔ ไม่แตกต่างกัน จึงไม่ยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ได้แก่ รายได้ยังไม่เพียงพอ สภาพแวดล้อมยังไม่ค่อยสะอาดสวัสดิการยังไม่ครอบคลุม เทคโนโลยีในด้านงานเอกสารยังไม่ดีพอ สถานที่จอดรถน้อยและยังต้องเสียค่าที่จอด ความล่าช้าด้านเอกสารการให้คำปรึกษากับลูกค้ายังไม่ดีเท่าที่ควร และเจ้าหน้าที่ยังไม่เพียงพอ

๑๐) นิพนธ์ โอภาษี^{๓๑} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักอิทธิบาท ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบล ห้วยถั่วเหนือ อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์” ผลวิจัยพบว่า

(๑) ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักอิทธิบาท ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยถั่วเหนือ อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓. ๔๓) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้าน คือ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ และด้านวิมังสา พบว่าประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักอิทธิบาท ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยถั่วเหนือ อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์อยู่ในระดับมากทุกด้าน

^{๓๐} ไพบูลย์ ตั้งใจ, “ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน ตามหลักอิทธิบาท ๔ กรณีศึกษา บริษัท แอมพาสอินดัสตรี จำกัด อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๓.

^{๓๑} นิพนธ์ โอภาษี, “การบริหารงานตามหลักอิทธิบาท ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบล ห้วยถั่วเหนือ อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๗.

(๒) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักอิทธิบาท ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยถั่วเหนือ อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักอิทธิบาท ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยถั่วเหนือ อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

(๓) ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักอิทธิบาท ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยถั่วเหนือ อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ส่วนใหญ่เกิดจากผู้บริหารขององค์กรที่ใช้อำนาจการตัดสินใจฝ่ายเดียวและไม่นำข้อมูลปัญหาของท้องถิ่นมาจัดทำฐานข้อมูลเพื่อจัดทำแผนงานและขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน

๑๑) **ดวงใจ ปินตามูล**^{๓๒} การวิจัยเรื่อง การจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโสก อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการศึกษาพบว่า

(๑) ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการวางแผน ในการจัดการขยะมูลฝอย อยู่ในระดับน้อย โดยเห็นว่าทางองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโสก เปิดช่องทางให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดเวทีประชาคมในชุมชนเพื่อวิเคราะห์ปัญหาและให้เห็นความสำคัญของการคัดแยกขยะ มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงานการจัดการขยะ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย และเห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโสก ควรมีการวางแผนในการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนร่วมมือในการจัดการขยะมูลฝอยให้มากขึ้น จะเห็นได้ว่าถ้าหากองค์การบริหารส่วนตำบลให้ความสำคัญกับการวางแผนว่าจะเลือกปฏิบัติสิ่งใดนั้น จะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในด้านนั้นๆ ดังนั้น ควรมีการวางแผนที่ดี

(๒) ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นในด้านนี้อยู่ในระดับมาก โดยเห็นว่าประชาชนได้รับการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งธนาคารขยะสถานที่หรือจุดซื้อขายขยะมูลฝอยในชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการคัดแยกขยะก่อนนำไปทิ้งหรือกำจัด และนอกจากนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโสก ยังมีการส่งเสริมการนำขยะที่ใช้แล้วนำกลับไปใช้ใหม่ ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุม อบรม ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโสกจัดขึ้น มีการส่งเสริมแนะนำการคัดแยกขยะก่อนนำไปทิ้ง หากมีการบริหารงานที่ดีก็จะทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปได้อย่างคล่องตัวและประชาชนให้ความสนใจและเข้ามามีส่วนร่วมได้มากขึ้น

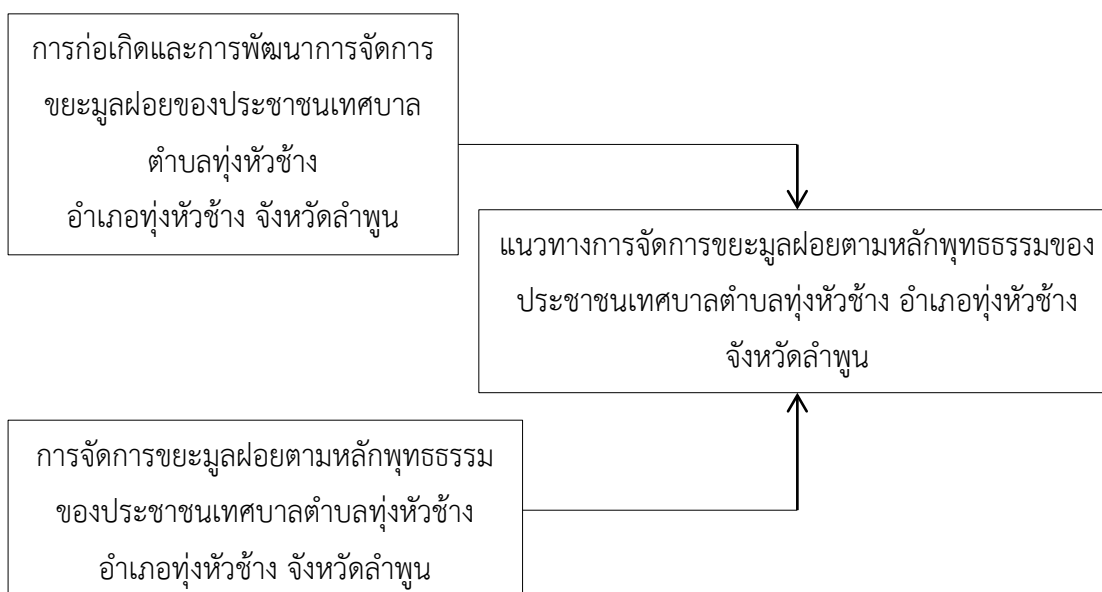
^{๓๒} ดวงใจ ปินตามูล, “การจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโสก อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์”, รายงานการวิจัย, (สาขาการบริหารการปกครองท้องถิ่น : มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์), ๒๕๕๕.

(๓) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นในด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง โดยเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างได้มีการรายงานผลการดำเนินงาน การจัดการขยะมูลฝอยต่อชุมชน มีการวางแผนและกำหนดเวลาในการติดตามประเมินผลจากองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโสกอย่างสม่ำเสมอ มีการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานให้สามารถลดปริมาณขยะได้ มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและแก้ไขปัญหาในการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอย มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและแก้ไขปัญหาในการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอย มีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการติดตามผลและประเมินผลในการจัดการขยะมูลฝอย เพื่อให้การดำเนินงานต่างๆ เป็นไปได้ด้วยดีนั้น เมื่อดำเนินการแล้วต้องมีการประเมินผลและติดตามผลนั้นๆ เพื่อนำไปเป็นข้อเสนอแนะให้การดำเนินงานต่อไป

สรุปได้ว่า จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย พบว่า การจัดการขยะมูลฝอยจะสำเร็จผลได้ ต้องมีการจัดการที่ดี มีประสิทธิภาพ และความนำหลักอิทธิบาท ๔ มาประยุกต์ใช้ในการจัดการ อิทธิบาท ๔ ประการ ประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา อิทธิบาท ๔ นี้ จัดว่าเป็นหลักธรรมที่นำไปปฏิบัติแล้ว จะทำให้ประสบผลสำเร็จในสิ่งที่ทำ การนำมาบูรณาการใช้ เพื่อบริหารองค์กร หรือหน่วยงานก็จะทำให้เกิดประสิทธิภาพ และประสบผลสำเร็จในที่สุด

๑.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการขยะมูลฝอยตามหลักพุทธธรรมของประชาชนเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ ๑.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๑.๘ วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการขยะมูลฝอยตามหลักพุทธธรรม ของประชาชนเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยตามลำดับ ๕ ขั้นตอน ดังนี้

- ๑.๘.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๑.๘.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๑.๘.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๑.๘.๔ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๑.๘.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๑.๘.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) สาเหตุที่ผู้วิจัยเลือกใช้การศึกษวิจัยเชิงคุณภาพ เนื่องมาจากการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษามุ่งไปที่การสัมภาษณ์มุมมองของผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีประสบการณ์จริงเพียงอย่างเดียว

๑.๘.๒ ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการขยะมูลฝอยตามหลักพุทธธรรม ของประชาชนเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน ผู้วิจัยกำหนดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key Informant) ซึ่งมีคุณสมบัติสอดคล้องกับประเด็นสาระสำคัญของการวิจัยครั้งนี้จำนวน ๑๕ รูป/คน ประกอบด้วย

๑) พระครูวิโรจนรัตนสาร	เจ้าอาวาสวัดทุ่งหัวช้าง
๒) นายทรงศรี ชูวัฒนกุล	นายกเทศมนตรีตำบลทุ่งหัวช้าง
๓) ว่าที่ร้อยตรีชัยยุทธ คุณาพรสุจริต	ปลัดเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง
๔) นายยวน เสาร์เทพ	รองนายกเทศมนตรีตำบลทุ่งหัวช้าง
๕) นายปฐม ดีบนอ	รองนายกเทศมนตรีตำบลทุ่งหัวช้าง
๖) นายสมศักดิ์ ธนพัฒนโกศล	กำนันตำบลทุ่งหัวช้าง
๗) นายดี พันกันทะ	ผู้ใหญ่บ้าน บ้านทุ่งเป็ด
๘) นางละไม จุมปู	ผู้ใหญ่บ้าน บ้านหนองป่าตึง
๙) นายบุญยก วงศ์ษา	ผู้ใหญ่บ้าน บ้านจริญญา
๑๐) นายอภิชัย ใจสุขยะ	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านทุ่งหัวช้าง
๑๑) นายจรูญ มโนแก้ว	ผู้ทรงคุณวุฒิ

๑๒) นายมนัส กายาเมา	สมาชิกสภาเทศบาล เขต ๑
๑๓) นายบุญส่ง สุจริต	เสมียนตรา อำเภอบึงสามพัน
๑๔) นางจินตนา ศุภกา	ประชาชน ตำบลบึงสามพัน
๑๕) นางสาวนที ศรีชัย	ประชาชน ตำบลบึงสามพัน

๑.๘.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสัมภาษณ์ที่ใช้เป็นแบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

๑) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้

๒) นำแบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ให้คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ

๓) นำแบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) นำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อนำไปสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลต่อไป โดยมีสาระสำคัญของหลักพุทธธรรมที่ประกอบด้วยหลักอิทธิบาท ๔

๑.๘.๔ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้ ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ทั้งนี้ ข้อมูลที่จัดเก็บรวบรวมในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ประกอบด้วย

๑) ข้อมูลปฐมภูมิ (Secondary Data) คือ การเก็บข้อมูลเอกสาร (Documentary) โดยการศึกษาค้นคว้าจากพระไตรปิฎก และสารงานวิจัยต่างๆ ซึ่งประกอบด้วย นโยบาย แผนงาน และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เอกสารทางวิชาการ รายงานวิจัย บทความวารสาร วิทยานิพนธ์ ตลอดจนรายงานการประชุมต่างๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอันจะทราบถึงรูปแบบการดำเนินงานของเทศบาลตำบลบึงสามพัน อำเภอบึงสามพัน จังหวัดลำพูน

๒) ข้อมูลทุติยภูมิ (Primary Data) คือ การเก็บข้อมูลภาคสนามหรือจากพื้นที่ที่ทำการศึกษาวิจัย ซึ่งเป็นข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้ เป็นข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) ทั้งนี้ เพราะการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและทำการบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสนทนาด้วยเครื่องบันทึกเสียง ทั้งนี้ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ ๑-๒ ชั่วโมง

๑.๘.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Technique) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะทำการจัดกลุ่มข้อมูล (Data Grouping) ตามสาระสำคัญของประเด็นการสัมภาษณ์ จากนั้นจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis Technique) แล้วนำเสนอในรูปแบบการพรรณนา

๑.๙ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๙.๑ ทราบการก่อเกิดและการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนเทศบาล ตำบลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน

๑.๙.๒ ทราบการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนเทศบาล ตำบลทุ่งหัวช้าง อำเภอ ทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน

๑.๙.๓ ทราบแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยตามหลักพุทธธรรมของประชาชนเทศบาล ตำบลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน

๑.๙.๔ ผลที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปใช้พัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน เทศบาล ตำบลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน ต่อไป